

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΠΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: “ ΟΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19 ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΤΡΕΧΟΝΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ”

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΝΔΡΕΟΛΑ ΜΑΡΙΕΤΤΑ Α.Μ:16971

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΒΑΘΗ-ΣΑΡΑΒΑ
ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Καθώς έχει πλέον περάσει περισσότερο από ένα έτος της πανδημίας, με βαριές υγειονομικές και οικονομικές επιπτώσεις, μπορεί κανείς να κάνει έναν απολογισμό των έως τώρα εξελίξεων και διαφαινόμενων προοπτικών. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί πως το υγειονομικό και οικονομικό πρόβλημα έχει αμετάκλητα τιθασευτεί και πως, συνακόλουθα, οι άμεσες οικονομικές προοπτικές είναι μόνο θετικές.

Στο οικονομικό πεδίο η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική έχουν συντονιστεί για να προσφέρουν σημαντική βοήθεια. Όσον αφορά τις διαρθρωτικές διαστάσεις του ζητήματος, η τεχνολογική πρόοδος σε κομβικές περιοχές έχει υπάρξει πολύ σημαντική, ενώ οι κανόνες και οι δομές του παγκοσμίου εμπορίου δεν έχουν διαρραγεί και ως αποτέλεσμα, δεν αναμένει κανείς αρνητικές τάσεις στην παραγωγικότητα ή στη συμμετοχή στην εργασία μετά τη λήξη της πανδημίας. Παρά τις παραπάνω θετικές διαστάσεις, ως κύριο χαρακτηριστικό την τρέχουσα περίοδο παραμένει η έντονη αβεβαιότητα.

Στην ελληνική οικονομία, η ύφεση κατά την προηγούμενη χρονιά υπήρξε βαθιά, και περιοχές της οικονομίας όπως ο τουρισμός, η εστίαση και το λιανικό εμπόριο, καλύφθηκε σε σημαντικό βαθμό από τα μέτρα στήριξης προς εργαζόμενους και επιχειρήσεις, αναλόγως όμως το δημόσιο έλλειμμα έφτασε σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο, ενώ πιέσεις εμφανίζονται πλέον και στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας, κυρίως λόγω της υποχώρησης του τουρισμού και παρά την ανθεκτικότητα στη μεταποίηση και την υποχώρηση των εισαγωγών ενέργειας.

Λέξεις Κλειδιά: covid-19, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο

ABSTRACT

As more than a year has passed since the pandemic, with serious health and economic consequences, one can make an account of the developments so far and the prospects that are emerging. In no case can it be considered that the health and financial problem has been irrevocably tamed and that, consequently, the immediate economic prospects are only positive.

In the economic field, fiscal and monetary policy have been coordinated to provide significant assistance. vehicle at work after the end of the pandemic.

Despite the above positive dimensions, the main feature in the current period remains the strong uncertainty.

In the Greek economy, the recession last year was deep, and areas of the economy such as tourism, catering and retail, were largely covered by support measures for employees and companies, but accordingly the public deficit reached particularly high level, while pressures are now appearing in the country's trade balance, mainly due to the decline of tourism and despite the resilience to processing and the decline of energy imports.

Keywords: covid-19, economic and social impact, global and national level

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	iv
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΣΚΟΠΟΣ	2
ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2
Κεφάλαιο 1 ^ο Πανδημίες και επίδρασή τους στην κοινωνία.....	4
1.1 Ιστορική αναδρομή.....	4
1.1.1 Πανώλη του Ιουστινιανού (541-750 μ.Χ.)	5
1.1.2 Μαύρος Θάνατος (1347 – 1351)	6
1.1.3 Ευλογιά (15ος-17ος αιώνας).....	7
1.1.4 Νόσος του Χάνσεν – Λέπρα.....	8
1.1.5 Ισπανική γρίπη H1N1(1918-1919)	9
1.1.6 Γρίπη του Χονγκ-Κογκ(1968-1970).....	10
1.1.7 HIV/AIDS (1981 – έως σήμερα)	10
1.1.8 Γρίπη των Χοίρων ή H1N1 (2009 - 2010).....	11
1.1.9 Ebola (2014 - 2016)	11
1.1.10 Κορωνοϊός ή COVID-19 (2019 – έως σήμερα).....	12
1.2 Κορωνοϊός : η σύγχρονη πανδημία	13
1.3 Επιπτώσεις του κοροναϊού.....	15
1.3.1 Επιδράσεις στην εργασία και στην οικονομία.....	17
1.3.2 Επιδράσεις του κοροναϊού στην ψυχολογία	23
1.3.3 Επιδράσεις στην Κοινωνική ζωή.....	25
Κεφάλαιο 2ο Lockdown και τηλεργασία: κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις.....	27
2.1 Παρουσίαση της κατάστασης στην οικονομία	27
2.2 Οι οικονομικές επιπτώσεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο	29
2.3 Οι οικονομικές επιπτώσεις στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	32
2.4 Οι οικονομικές επιπτώσεις στην εργασία.....	34
2.5 Αρνητικές Επιπτώσεις	38
2.6 Θετικές Επιπτώσεις.....	40

2.7 Εμπορικό Ισοζύγιο.....	42
Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία της Έρευνας	45
3.1 Σκοποί και στόχοι	45
3.2 Δεδομένα, πηγές και επιλογή της κατάλληλης μελέτης	45
3.3 Επιλογή μεθόδου της παρούσης εργασίας.....	45
3.4 Συλλογή-Επιλογή κλίμακας ποσοτικοποίησης.....	46
3.4.1 Περιγραφή του υπό εξέταση πληθυσμού και δείγματος.....	46
3.4.2 Περιορισμοί και προβλήματα κατά τη διενέργεια της έρευνας.....	46
3.5 Ερευνητική Διαδικασία.....	46
Κεφάλαιο 4 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.....	48
4.1 Δημογραφικά στοιχεία.....	48
Κεφάλαιο 5 Ανάλυση και σχολιασμός των Ερευνητικών Δεδομένων.....	61
5.1 Η επίδραση της πανδημίας στην ανεργία και στη συρρίκνωση του εισοδήματος	61
5.2 Η πανδημία του κορονοϊού ασκεί πτωτικές πιέσεις με αποτέλεσμα τις αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματα του πληθυσμού	63
5.3 Η επίδραση λόγω της πανδημίας στην οικονομία της χώρας μας και στα εισοδήματα του πληθυσμού και η βοήθεια με τα επιδόματα	64
5.4 Οι παράγοντες που οδήγησαν στην πτώση της οικονομίας την περίοδο της πανδημίας.....	64
5.5 Προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1	Συσχέτιση μεταβολής προστιθέμενης αξίας και ΑΕΠ.....	18
Διάγραμμα 2	Χρηματοδότηση επιχειρήσεων	19
Διάγραμμα 3	Κύκλος Εργασιών των επιχειρήσεων	20
Διάγραμμα 4	Ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα ανά περιφέρεια, Ιανουάριος 2019 – 2020.	21
Διάγραμμα 5	Ποσοστό εργαζομένων στην Ε.Ε που εντάχθηκαν στην τηλεργασία λόγω covid.	29
Πηγή:	Working during COVID-19 (2021, Ιούλιος 2)	29
Διάγραμμα 6	. Εξέλιξη εμπορίου σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές).....	32
Διάγραμμα 7:	Ποσοστό ανεργίας Ελλάδας, Ιανουάριος 2005-2020.	36
Διάγραμμα 8	The COVID-19 shock Interrupts Greece's recovery and creates exceptional uncertainty	36
Διάγραμμα 9	Share of potential remote working increases with skill-levels in the region Share of jobs that can be performed remotely (%) and workers with tertiary education (%), in 2018.....	39
Διάγραμμα 10	Φύλο.....	48
Διάγραμμα 11	Μηναίο εισόδημα ερωτηθέντων	51
Διάγραμμα 12	Πηγές εισοδήματος	52
Διάγραμμα 13	Λόγω πανδημίας, μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού βιώνει αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματά τους.....	54
Διάγραμμα 14	: Ανεργία στην ΕΕ το 2020.....	62
Διάγραμμα 15	Οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας στη Ελλάδα σύμφωνα με τον OECD.	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Ελλάδας για τα έτη 2018-2019 σε όρους όγκου.....	33
Πίνακας 2 Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν παρουσιάζεται στις τιμές που υπήρχαν στο πρώτο τρίμηνο του 2019.....	34
Πίνακας 3 Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-2020	35
Πίνακας 4 Εμπορικό Ισοζύγιο : Φεβρουάριος 2018-2020	43
Πίνακας 5 κατά φύλο.....	49
Πίνακας 6 κατά ομάδα ηλικιών	49
Πίνακας 7 Πόλη διαμονής των ερωτηθέντων.....	50
Πίνακας 8 Μηνιαίο Εισόδημα	51
Πίνακας 9 Πηγές Εισοδήματος.....	52
Πίνακας 10 Περισσότερες πιθανότητες ανεργίας εξαιτίας της πανδημίας.....	53
Πίνακας 11 Συρρίκνωση του εισοδήματος λόγω πανδημίας.....	53
Πίνακας 12 Πτωτικές πιέσεις από την πανδημία στη συνολική αξία των συναλλαγών και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος.....	54
Πίνακας 13 Λόγω πανδημίας, μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού βιώνει αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματά τους	55
Πίνακας 14 Η πανδημία είχε μεγάλη επίδραση στο εισόδημα.....	55
Πίνακας 15 Η πανδημίας είχε μεγάλη επίδραση στο εισόδημα	56
Πίνακας 16 Επίδομα πληρωμής για την προσωρινή αναστολή της εργασίας.....	56
Πίνακας 17 Η οικονομία της Ελλάδας επλήγη περισσότερο από την οικονομία των άλλων χωρών	57
Πίνακας 18 Οι κυριότεροι παράγοντες που έπληξαν την οικονομία της Ελλάδας .58	
Πίνακας 19 Προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας.....	60

Πίνακας 20 Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-2020,	63
---	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 Μαύρος Θάνατος (1347 – 1351).....	6
Εικόνα 2 Ευλογιά.....	7
Εικόνα 3 Ισπανική γρίπη	9
Εικόνα 4 HIV/AIDS	11
Εικόνα 5 Κορωνοϊός COVID-19	13
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία.....	33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εποχή μας διακρίνεται από μεγάλες αλλαγές σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η εμφάνιση της πανδημίας στον 21ο αιώνα έχει επηρεάσει τη ζωή και την εργασία του πληθυσμού, την οικονομία κάθε χώρας αλλά και τα εισοδήματα των ατόμων αφού δεν υπήρχε κάποιο προηγούμενο σενάριο ώστε να αντιμετωπιστεί έγκυρα. Η οικονομία βρίσκεται σε μεγάλη ύφεση καθώς όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη έχουν αλλάξει πορεία. Πολλές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να αναστείλουν τη λειτουργία τους είτε με κρατική εντολή, είτε λόγω κάθετης πτώσης του τζίρου τους. Οι πολιτικές των χωρών προσπαθούν να στηρίξουν την οικονομική δραστηριότητα ενισχύοντας τη συνολική ζήτηση αλλά και με μέτρα των στήριξης των πληττόμενων επιχειρήσεων και πληθυσμών. Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η έρευνα και η εξαγωγή συμπερασμάτων για τις αναμενόμενες οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας covid-19 σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο με βάση τα τρέχοντα δεδομένα.

Βασικό ερευνητικό ερώτημα που τίθεται είναι η μελλοντική πορεία της Ελλάδας αλλά και των άλλων καθώς και ποιες είναι οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, από της διαταραχή που προέκυψε, στην ελληνική και παγκόσμια οικονομία.

ΣΚΟΠΟΣ

Η παρούσα μελέτη είναι σημαντική και στοχεύει στη διερεύνηση των αλλαγών των οικονομικών και κοινωνικών καταστάσεων λόγω της πανδημίας. Κύριο χαρακτηριστικό παραμένει η έντονη αβεβαιότητα. Η οικονομική δραστηριότητα τέθηκε σε μεγάλο κίνδυνο. Πολλές επιχειρήσεις ανέστειλαν τη λειτουργία τους είτε με κρατική εντολή, είτε λόγω κάθετης πτώσης του τζίρου τους. Οι υπεύθυνοι χάραξης οικονομικής πολιτικής προσπαθούν να ενθαρρύνουν την οικονομική δραστηριότητα με την τόνωση της συνολικής ζήτησης και μέτρα στήριξης των πληττόμενων επιχειρήσεων. Με την παρούσα έρευνα επιχειρείται η ανάλυση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων από την κατάσταση που προέκυψε, στην ελληνική και παγκόσμια οικονομία, αλλά και να παρουσιαστούν οι νέες τάσεις στην οικονομική δραστηριότητα, οι οποίες πιθανώς θα προκύψουν, μεταβάλλοντας την επιχειρηματική δράση και την αγορά εργασίας.

Τέλος, η έρευνα είναι σημαντική επειδή δεν υπάρχουν ανάλογες μελέτες στην ελληνική και την διεθνή βιβλιογραφία για το θέμα που μελετάται.

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η δομή της παρούσας εργασίας, μετά την εισαγωγή για την επιλογή του θέματος, παρουσιάζεται ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση για τις πανδημίες και την επίδρασή τους στην κοινωνία, με μία ιστορική αναδρομή. Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο κορονοϊός, η σύγχρονη πανδημία και οι επιπτώσεις του κοροναϊού στην εργασία, την οικονομία στην ψυχολογία καθώς και στην κοινωνική ζωή.

Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάζεται το Lockdown και η τηλεργασία με τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Αρχικά γίνεται ανάλυση της κατάστασης μαζί με τις αρνητικές και τις θετικές επιπτώσεις (μείωση γραφειοκρατίας (παρουσίαση των online υπηρεσιών στο gov.gr, δημιουργία νέων επαγγελμάτων

Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται το Ερευνητικό μέρος, ο σχεδιασμός ερωτηματολογίου το οποίο θα απευθυνθεί σε νέους ηλικίας 20-40 ετών, φοιτητές, εργαζόμενους και

ανέργους, σχετικά με το θέμα. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μελέτης και στο πέμπτο καταγράφεται η ανάλυση των δεδομένων. Στο έκτο κεφάλαιο αποτυπώνονται τα συμπεράσματα και οι περαιτέρω προτάσεις και τέλος ακολουθεί η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

Κεφάλαιο 1° Πανδημίες και επίδρασή τους στην κοινωνία

Η κρίση είναι μία κατάσταση στην οποία παρατηρούνται γρήγορα εκτυλισσόμενα γεγονότα που ταυτόχρονα εμπεριέχουν και δημιουργούν το στοιχείο της έκπληξης (Κουσκουβέλης, 1997). Επιπλέον ο ορισμός της κάθε φοράς υπάρχουσας κρίσης παίζει σημαντικό ρόλο στην διαχείριση τους. Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι εάν και οι ορισμοί διαφοροποιούνται γενικά, υπάρχουν μερικά βασικά χαρακτηριστικά στα οποία άπαντες συμφωνούν. Πρώτο χαρακτηριστικό είναι η απειλή για απώλεια, δεύτερο είναι η αβεβαιότητα για τον τρόπο και την έκταση της απειλής και τρίτο είναι ο περιορισμένος χρόνος για την λήψη αποφάσεων. Η απειλή για απώλεια δημιουργεί με την σειρά της ένα ανασφαλές περιβάλλον που οδηγεί τους λήπτες αποφάσεων να ενεργούν, άρα και να λαμβάνουν αποφάσεις υπό την πίεση του χρόνου ώστε να οδηγήσουν την κατάσταση στον τερματισμό της κρίσης αφενός και αφετέρου στην ανάκαμψη και επαναφορά στην κανονικότητα.

Υπό το πρίσμα των σημερινών τεράστιων διασυνδεδεμένων προκλήσεων, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν μια προληπτική, συστημική προσέγγιση για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας, αντί να βασίζονται σε "συμβατικές" προσεγγίσεις αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνων που επικεντρώνονται κυρίως στη σκλήρυνση των συστημάτων, ώστε να μπορούν να απορροφήσουν τις απειλές πριν αυτές σπάσουν. Πολλές από τις προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν οι εθνικές και υπερεθνικές κυβερνήσεις είναι ακατάλληλες, αδικαιολόγητα δαπανηρές ή και τα δύο για αυτές τις τεχνικές (Hynes, 2020 όπως αναφ. στο Κουσκουβέλης, 1997). Παράλληλα, οι διαδικασίες στρατηγικής επικοινωνίας πρέπει να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη πολυπλοκότητα των αμοιβαίων αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων

1.1 Ιστορική αναδρομή

Ανατρέχοντας στο παρελθόν, η ιστορία αναφέρει πως ο όρος πανδημία είναι μια μολυσματική και μεταδοτική ασθένεια η οποία απευθύνεται στο σύνολο του πληθυσμού (παν + δήμος) . Κατά τη διάρκεια μίας πανδημίας, δηλαδή επιδημίας λοιμωδών ασθενειών, η μετάδοση πραγματοποιείται με ταχύτατους ρυθμούς κατά βάση σε πανανθρώπινο επίπεδο με μεταβαλλόμενο αριθμό κρουσμάτων.

Η εποχή μας εγγράφεται στην Ιστορία. Οι ζωές μας θα περιγράφονται και θα διδάσκονται στις επόμενες γενεές. Θα μιλούν για τις ημέρες μας. Όπως κάνουμε και εμείς για άλλες παλαιότερες αντίστοιχες καταστάσεις, γιατί η COVID-19 δεν είναι η πρώτη πανδημία που πλήττει τον πλανήτη και αλλάζει—σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό—τον ρου της ανθρώπινης ιστορίας. Η πρώτη πανδημία καταγράφηκε το 430 π.Χ., κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, στην πόλη-κράτος των Αθηνών, προκαλώντας τον θάνατο ενός μεγάλου ποσοστού των κατοίκων, μεταξύ των οποίων και ο Περικλής. Η εν λόγω πανδημία ονομάστηκε «Λοιμός των Αθηνών» ή «Σύνδρομο του Θουκυδίδη» και αντιμετωπίστηκε με τη συνεισφορά του Ιπποκράτη, ο οποίος βρισκόταν στην πόλη εκείνο το διάστημα. Εκείνη την πρώτη πανδημία την ακολούθησε, ωστόσο, πλήθος πανδημιών που είχαν αντίκτυπο σε όλη την υφήλιο, δοκιμάζοντας τις ανθρώπινες υποδομές και αντοχές. Οι περισσότερες συνοδεύονταν από σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, αφανίζοντας μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι 11 σημαντικότερες πανδημίες, που επηρέασαν τον ρου της Ιστορίας, μεταξύ αυτών και ο κορωνοϊός, τον οποίο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναβάθμισε σε πανδημία στις 11 Μαρτίου.

1.1.1 Πανώλη του Ιουστινιανού (541-750 μ.Χ.)

Το έτος 541 μ.Χ., μια άγνωστη ασθένεια έκανε την εμφάνισή της στο Μεσογειακό λιμάνι της Αιγύπτου, Πηλούσιο, και εξαπλώθηκε σε όλες τις επαρχίες της Ανατολικής Ρωμαϊκής (Βυζαντινής) Αυτοκρατορίας. Η βουβωνική πανώλη είχε κάνει την πρώτη της εμφάνιση στην Ευρώπη και έμεινε γνωστή στην Ιστορία ως «Ιουστινιάνεια πανώλη», από το όνομα του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Το 542 μ.Χ., η νόσος εμφανίστηκε και στην πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, την Κωνσταντινούπολη και άρχισε να εξαπλώνεται σταδιακά προς τη Δύση φθάνοντας μέχρι τη Βρετανία και την Ιρλανδία. Στη διάρκεια της πανδημίας υπολογίζεται ότι έχασαν της ζωή τους 30 με 50 εκατ. άνθρωποι, αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο ήμισυ του παγκοσμίου πληθυσμού εκείνης της εποχής. Εξαιτίας της πανδημίας πάγωσε το εμπόριο και αποδυναμώθηκε η αυτοκρατορία του Βυζαντίου, επιτρέποντας σε άλλους λαούς να κατακτήσουν βυζαντινά εδάφη σε Μέση Ανατολή, Βόρειο Αφρική και μέρη της Ασίας. Ο Ιουστινιανός επιχειρούσε την ένωση

Ανατολικής και Δυτικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας όταν χτύπησε ο λοιμός, στον οποίο αποδίδεται και το τέλος εκείνης της εποχής Του λοιμού διαδέχθηκε η εποχή του Μεσαίωνα.

1.1.2Μαύρος Θάνατος (1347 – 1351)

Από το 1347 έως το 1351 η Ευρώπη χτυπήθηκε ξανά από επιδημία βουβωνικής πανώλης, με τον «φόρο» σε ανθρώπινες ζωές πολύ βαρύ: Η επονομαζόμενη Μαύρη Πανώλη ή Μαύρος Θάνατος στοίχισε τη ζωή 25 εκατ. ανθρώπων. Χρειάστηκε να περάσουν 200 χρόνια για να επανέλθει ο ευρωπαϊκός πληθυσμός στα επίπεδα προ του 1347. Ο Μαύρος Θάνατος εκτιμάται ότι προκάλεσε περισσότερους θανάτους στην Ασία και ειδικότερα στην Κίνα, από όπου θεωρείται ότι ξεκίνησε η διασπορά του. Ο Μαύρος Θάνατος συνοδεύθηκε και από σταδιακή παρακμή του καθεστώτος δουλοπαροικίας, καθώς είχαν πεθάνει πολλοί άνθρωποι και σε αρκετές περιπτώσεις βελτιώθηκε η οικονομική κατάσταση όσων επιβίωσαν(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

Εικόνα 1Μαύρος Θάνατος (1347 – 1351)

Πηγή: Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας(2020, Μάρτιος 30).

1.1.3 Ευλογιά (15ος-17ος αιώνας)

Οι Ευρωπαίοι «εισήγαγαν» διάφορες νέες ασθένειες όταν έφθασαν στις αμερικανικές ηπείρους το 1492. Μια από αυτές ήταν και η ευλογιά, μια μολυσματική ασθένεια με ποσοστά θνησιμότητας περίπου 30%. Στη διάρκεια εκείνης της περιόδου, η ευλογιά στοίχισε τη ζωή σε περίπου 20 εκατ. ανθρώπους, αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο 90% του τότε πληθυσμού της αμερικανικής ηπείρου. Η πανδημία βοήθησε τους Ευρωπαίους στη δημιουργία αποικιών, αλλάζοντας για πάντα την ιστορία της Αμερικής και της παγκόσμιας οικονομίας. Η εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου του «Νέου Κόσμου» -για παράδειγμα ασήμι και χρυσός από τη Λατινική Αμερική- οδήγησε σε εκτόξευση του πληθωρισμού στην Ισπανική Αυτοκρατορία(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

Εικόνα 2 Ευλογιά

Πηγή: Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας(2020, Μάρτιος 30).

Η πρώτη πανδημία χολέρας άρχισε στην περιοχή Τζασόρε(στα σημερινά σύνορα μεταξύ Ινδίας και Μπαγκλαντές) και εξαπλώθηκε στο μεγαλύτερο μέρος των γειτονικών περιοχών. Επρόκειτο για την πρώτη σε σειρά επτά μεγάλων πανδημιών χολέρας που προκάλεσαν τον θάνατο εκατομμυρίων ανθρώπων. Ο Βρετανός γιατρός Τζον Σνόου κατάφερε το 1854 να αποτρέψει την εξάπλωση, εντοπίζοντας την πηγή μετάδοσης σε μια συγκεκριμένη αντλία νερού στο Σόχο του Λονδίνου. Ο ΠΟΥ έχει χαρακτηρίσει τη χολέρα «ξεχασμένη πανδημία», ενώ το έβδομο κύμα, που άρχισε το 1961, συνεχίζεται έως σήμερα. Η χολέρα μολύνει 1,4 με 4 εκατ. ανθρώπους κάθε χρόνο, με ετήσιους θανάτους μεταξύ 21.000 και 143.000. Καθώς προκαλείται από την κατάποση φαγητού ή νερού μολυσμένου από συγκεκριμένα βακτήρια, πλήττει κυρίως φτωχές χώρες με έλλειψη κοινωνικών υποδομών. Η χολέρα συνεχίζει να αλλάζει τον κόσμο, πλήττοντας κυρίως τις αδύναμες περιοχές, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτη στις πλούσιες χώρες(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

1.1.4 Νόσος του Χάνσεν – Λέπρα

Η λέπρα μπορεί να κυκλοφορούσε για πολλούς αιώνες, εντούτοις εξελίχθηκε σε πανδημία κατά τη διάρκεια του 11ου αιώνα. Η διασπορά της ήταν πολύ μεγάλη στην Ευρώπη, γεγονός που οδήγησε στο χτίσιμο πολυάριθμων νοσοκομείων που είχαν ως μοναδικό αντικείμενο την περίθαλψη των λεπρών. Στην Αγγλία μόνο από το τέλος του 11ου αιώνα, έως και το 1.350 μ.Χ λειτουργούσαν περίπου 320 θρησκευτικά σπίτια και νοσοκομεία για την περίθαλψη των λεπρών. Η λέπρα που πλέον είναι γνωστή ως η ασθένεια του Χάνσεν, είναι μια βακτηριαδιακή ασθένεια με αργή εξέλιξη, προκαλώντας πληγές και παραμορφώσεις που οδηγούσαν σε βαριάς μορφής αναπηρία και τελικά στον θάνατο. Αποτέλεσμα των πρωτοφανών για την εποχή συμπτωμάτων και της ραγδαίας εξάπλωσης της ασθένειας, η λέπρα θεωρούνταν ως τιμωρία από τον Θεό για τις αμαρτίες της ανθρωπότητας. Δεν είναι άλλωστε και παλιό το παράδειγμα της Σπιναλόγκας στην Ελλάδα, όπου και εξορίστηκαν οι λεπροί-, και μπορεί να αποδειχθεί θανατηφόρα αν δεν αντιμετωπιστεί μέσω της χορήγησης αντιβιοτικών(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

1.1.5 Ισπανική γρίπη H1N1(1918-1919)

Η ισπανική γρίπη, γνωστή ως πανδημία γρίπης του 1918, προκλήθηκε από την εξάπλωση του ιού H1N1, προσβάλλοντας περίπου 500 εκατ. ανθρώπους ή το ένα τρίτο το παγκόσμιου πληθυσμού στις αρχές του 21ου αιώνα. Η πανδημία προκάλεσε περισσότερους από 50 εκατ. θανάτους παγκοσμίως. Έκανε την εμφάνισή της όταν τελείωνε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και οι αρχές δημόσιας υγείας είχαν ελάχιστα επίσημα πρωτόκολλα αντιμετώπισης πανδημιών ιογενούς προέλευσης, γεγονός που συνέβαλε στην εξάπλωσή της. Οι έρευνες για την κατανόηση του πώς συνέβη και πώς θα μπορούσε να αποφευχθεί οδήγησαν σε βελτίωση των συστημάτων δημόσιας υγείας και συνέβαλαν στο να τεθούν υπό έλεγχο παρόμοιες εξάρσεις κρουσμάτων ιογενούς γρίπης στη συνέχεια(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

Εικόνα 3 Ισπανική γρίπη

Πηγή: Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας(2020, Μάρτιος 30).

1.1.6 Γρίπη του Χογκ-Κογκ(1968-1970)

Πενήντα χρόνια μετά την ισπανική γρίπη, ένας νέος ιός της ίδιας οικογένειας ο H3N2, εξαπλώθηκε ανά τον κόσμο. Οι εκτιμήσεις κάνουν λόγο για περίπου ένα εκατ. θανάτους, εκ των οποίων 100.000 στις ΗΠΑ. Η γρίπη του Χογκ-Κογκ αποτελεί την τρίτη πανδημία γρίπης μέσα στον 20ό αιώνα, μετά την ισπανική γρίπη του 1918 και την ασιατική του 1957, που εκτιμάται ότι προκάλεσε περίπου ένα με 4 εκατ. θανάτους. Πιστεύεται ότι ο ιός της ασιατικής γρίπης μεταλλάχθηκε και έκανε την επανεμφάνισή του δέκα χρόνια αργότερα με τη μορφή της Γρίπης του Χογκ-Κογκ, που οδήγησε στην πανδημία H3N2. Αν και δεν είχε τόσο υψηλά θνητότητας όσο η ισπανική γρίπη, ο H3N2 μεταδιδόταν πολύ εύκολα, προσβάλλοντας μισό εκατομμύριο ανθρώπους μέσα σε δύο εβδομάδες μετά την αναφορά του πρώτου κρούσματος στο Χογκ-Κογκ. Η πανδημία βοήθησε την κοινότητα υγείας να κατανοήσει το ζωτικό ρόλο των εμβολίων στην αποτροπή μελλοντικών επιδημιών(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

1.1.7 HIV/AIDS (1981 – έως σήμερα)

Τα πρώτα περιστατικά ανθρώπων που προσβλήθηκαν από τον ιό HIV αναφέρθηκαν το 1981, αλλά η ασθένεια συνεχίζει να προσβάλλει και να σκοτώνει ακόμη και σήμερα ανθρώπους. Από το 1981, 75 εκατομμύρια έχουν προσβληθεί από HIV και σχεδόν 32 εκατ. έχουν χάσει τη ζωή τους. Πρόκειται για σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα για το οποίο προς το παρόν δεν υπάρχει θεραπεία, αλλά η αγωγή με αντι-ρετροϊκά φάρμακα αποδεικνύεται αρκετά αποτελεσματική στην επιβράδυνσή του, επιτρέποντας σε αυτόν που νοσεί να ζήσει για αρκετό καιρό. Ο αστέρας του NBA, Μάτζικ Τζόνσον έγραψε ιστορία όταν αποσύρθηκε το 1991 καθώς διαγνώστηκε θετικός στον ιό του AIDS. Ο Τζόνσον παραμένει επιχειρηματίας και συμμετείχε στην κοινοπραξία που αγόρασε την ομάδα μπίζμπολ Los Angeles Dodgers το 2012(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

Εικόνα 4HIV/AIDS

Πηγή: Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας(2020, Μάρτιος 30).

1.1.8 Γρίπη των Χοίρων ή H1N1 (2009 - 2010)

Ένας νέος ιός από την «οικογένεια» των ιών της γρίπης εμφανίστηκε το 2009, μολύνοντας περίπου 60,8 εκατ. ανθρώπους στις ΗΠΑ και με θνητότητα παγκοσμίως μεταξύ 151.700 και 575.400. Αποκαλούμενη και ως «γρίπη των χοίρων», καθώς φαίνεται ότι πέρασε από τους χοίρους στον άνθρωπο, ο H1N1 διαφέρει από την κοινή γρίπη στο ότι το 80% των θανάτων παρατηρήθηκε σε ανθρώπους κάτω των 65 ετών. Συνήθως, το 70% με 90% των θανάτων από στελέχη ιών γρίπης αφορά ανθρώπους ηλικίας άνω των 65 ετών. Ο H1N1 έδειξε πόσο γρήγορα μπορεί να εξαπλωθεί μια ιογενής πανδημία ακόμη και τον 21ο αιώνα καθώς και την ανάγκη η παγκόσμια κοινότητα να αντιδράσει με μεγαλύτερη ταχύτητα στο μέλλον(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

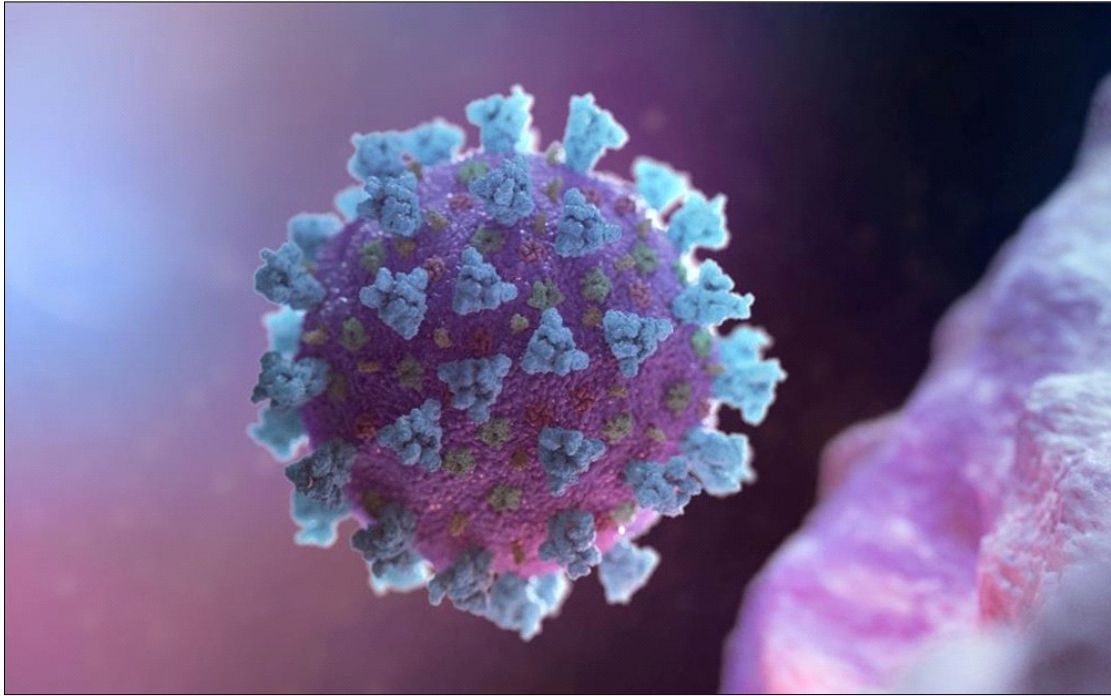
1.1.9 Ebola (2014 - 2016)

Ο ιός Έμπολα πήρε το όνομά του από ένα ποτάμι κοντά στο σημείο που καταγράφηκε το πρώτο κρούσμα. Παρότι περιορισμένου εύρους εξάπλωσης σε σύγκριση με τις περισσότερες πανδημίες, πρόκειται για έναν εξαιρετικά θανατηφόρο ιό. Εντοπίστηκε

για πρώτη φορά σε ένα μικρό χωριό της Γουινέας το 2014 και εξαπλώθηκε σε αρκετές γειτονικές χώρες στη Δυτική Αφρική, μολύνοντας 28.600 ανθρώπους και προκαλώντας 11.325 θανάτους τους περισσότερους εκ των οποίων σε Γουινέα, Λιβερία και Σιέρα Λεόνε. Εκ των οκτώ Αμερικανών που προσβλήθηκαν από Έμπολα, ένας πέθανε, σύμφωνα με το Κέντρο Ελέγχου Ασθενειών(CDC). Το συνολικό κόστος του Έμπολα υπολογίζεται στα 4,3 δισ. δολάρια. Όπως η «ξεχασμένη πανδημία» της χολέρας, έτσι και ο Έμπολα θερίζει σε χώρες που δεν διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό ή οικονομικούς πόρους για την καταπολέμησή του(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

1.1.10 Κορωνοϊός ή COVID-19 (2019 – έως σήμερα)

Η πανδημία του κορωνοϊού έφερε στο προσκήνιο τις αδυναμίες της παγκόσμιας κοινότητας στο να αποτρέψει την εξάπλωση ιογενών ασθενειών. Τα περιστατικά Covid-19 ανά τον κόσμο έχουν υπερβεί τα 700.000 και με περισσότερους από 33.000 θανάτους. Οι ΗΠΑ βρίσκονται πλέον στην πρώτη θέση ως προς τον αριθμό κρουσμάτων, ενώ ακολουθεί η Ιταλία, η Κίνα, η Ισπανία και η Γερμανία. Ο ιός έκανε την εμφάνισή του στα τέλη του 2019 στην πόλη Βουχάν, στην επαρχία Χουμπέι της Κίνας. Μέσα σε λιγότερο από τρεις μήνες, ο ΠΟΥ τον ανακήρυξε σε πανδημία. Οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι ο Covid-19 θα εξαπλωθεί σχεδόν σε όλον τον κόσμο και θα μπορούσε να προσβάλει έως και το 40% με 70% του παγκόσμιου πληθυσμού. Τα περιοριστικά μέτρα –κλείσιμο συνόρων, προσωρινό «λουκέτο» σε καταστήματα, απαγόρευση κοινωνικών συναθροίσεων- έχουν παραλύσει την οικονομική δραστηριότητα, οδηγώντας την παγκόσμια οικονομία ολοταχώς προς την ύφεση. Στα πρώτα στάδια, ο κορωνοϊός αποκάλυψε ότι οι σύγχρονες κοινωνίες βρέθηκαν απροετοίμαστες στο να εμποδίσουν την εξάπλωσή του, παρότι είχαν περάσει δέκα χρόνια από τη γρίπη των χοίρων. Το ιδιαίτερα επώδυνο παράδειγμα του Covid-19 δείχνει ότι η παγκοσμιοποίηση βοηθάει τόσο την εξάπλωση νέων, μολυσματικών ασθενειών, αλλά και στη «μόλυνση» της ίδιας της παγκόσμιας οικονομίας. Η δυνατότητα να φθάσει κανείς σχεδόν σε κάθε γωνιά της Γης σε λιγότερο από 20 ώρες, κουβαλώντας εκτός από τις αποσκευές και τον ιό μαζί του, επιτρέπει στην ταχεία εξάπλωση ασθενειών, κάτι που δεν συνέβαινε στον ίδιο βαθμό στο παρελθόν(‘ Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30’).

Εικόνα 5 Κορωνοϊός ή COVID-19

Πηγή: [businessinsider.com](https://www.businessinsider.com), [history.com](https://www.history.com), BBC

1.2 Κορωνοϊός : η σύγχρονη πανδημία

Οι κορωνοϊοί είναι μία ομάδα ιών που συνήθως προκαλούν αναπνευστικές λοιμώξεις με ποικίλη σοβαρότητα στον άνθρωπο και στα ζώα. Εκτιμάται ότι περίπου το ένα τρίτο των λοιμώξεων ανώτερου αναπνευστικού στον άνθρωπο μπορεί να προκαλείται από κορωνοϊούς.

Πρόκειται για ένα νέο στέλεχος κοροναϊού που διαφέρει από τον SARS-CoV, τον κοροναϊό που προκάλεσε την επιδημία SARS το 2003, αλλά και από τους υπόλοιπους κοροναϊούς που έχουν απομονωθεί μέχρι σήμερα από τον άνθρωπο. Ο νέος κοροναϊός (MERS-CoV) απομονώθηκε για πρώτη φορά από ασθενείς με σοβαρό οξύ αναπνευστικό σύνδρομο, στην Αραβική Χερσόνησο, το Σεπτέμβριο του 2012. Με βάση την υπάρχουσα κλινική εμπειρία, η λοίμωξη από τον νέο κοροναϊό εκδηλώνεται συνήθως ως πνευμονία, με εμφάνιση οξείας, σοβαρής νόσου του αναπνευστικού, με πυρετό, βήχα, δύσπνοια και αναπνευστική δυσχέρεια. Σημειώνεται ότι τα παραπάνω συμπτώματα και σημεία της νόσου, βασίζονται στη μελέτη περιορισμένου αριθμού κρουσμάτων και ενδέχεται να αλλάξουν όταν θα είναι διαθέσιμες περισσότερες πληροφορίες. Σε αρκετές περιπτώσεις η λοίμωξη έχει

οδηγήσει σε εμφάνιση επιλοκών (Οξύ Σύνδρομο Αναπνευστικής Δυσχέρειας (ARDS), νεφρική ανεπάρκεια, πολυοργανική ανεπάρκεια, διαταραχές της πήξης, περικαρδίτιδα) ή και θάνατο. Ο ακριβής τρόπος μετάδοσης δεν είναι ακόμα γνωστός. Υπάρχουν πάντως σαφείς ενδείξεις περιορισμένης μετάδοσης από άνθρωπο σε άνθρωπο. Συνιστώνται τα μέτρα προφύλαξης που ισχύουν και για τις άλλες ιογενείς λοιμώξεις του αναπνευστικού, δηλαδή η αποφυγή στενής επαφής με άτομο που παρουσιάζει τα συμπτώματα της νόσου (βήχας, φτέρνισμα) και έχει πρόσφατα ταξιδέψει σε περιοχή υψηλού κινδύνου. Ο COVID-19 προσβάλλει διαφορετικά άτομα με διαφορετικούς τρόπους. Τα περισσότερα μολυσμένα άτομα εμφανίζουν ήπια έως μέτρια συμπτώματα και αναρρώνουν χωρίς να χρειάζεται να νοσηλευτούν('Covid-19 Οδηγίες(2022, Φεβρουάριος 1').

Αναφερόμενοι στην πορεία του ιού στην Ελλάδα, έχουμε τη δυνατότητα να αναφέρουμε ότι στις 26 Φεβρουαρίου του 2020 έχουμε το πρώτο καταγεγραμμένο κρούσμα στην Ελλάδα.. Στις 10 Μαρτίου του 2020 έκλεισαν σχολεία και πανεπιστήμια και στις 12 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε ο πρώτος θάνατος στην Ελλάδα. Μετά από αυτό κλείνουν στις 13 Μαρτίου καφετέριες, εμπορικά κέντρα , μπαρ και εστιατόρια (χώροι εστίασης). Η πρώτη απαγόρευση δημόσιων συναθροίσεων άνω των 10 ατόμων γίνεται στις 10 Μαρτίου. Έκλεισαν τα σύνορα για μη Έλληνες πολίτες ή για προερχόμενους από χώρες εκτός Ε.Ε (Ευρωπαϊκής Ένωσης) και στις 23 Μαρτίου έχουμε την έναρξη του πρώτου lockdown (καθολικής απαγόρευσης). Η μερική άρση απαγόρευσης μετακινήσεων, επαναλειτουργία του λιανικού εμπορίου και των επιχειρήσεων γίνεται στις 4 Μαΐου ενώ στις 18 Μαΐου γίνεται άρση περιορισμού μετακινήσεων μεταξύ νομών στην Ηπειρωτική Ελλάδα , όπως και από και προς την Κρήτη. Η εστίαση ανοίγει στις 25 Μαΐου και μαζί με αυτό εφαρμόζεται, άρση μετακινήσεων από και προς όλα τα νησιά('Covid-19 Οδηγίες(2022, Φεβρουάριος 1').

Στις 15 Ιουνίου πραγματοποιείται το άνοιγμα συνόρων για 29 χώρες με άρση των μετακινήσεων των πτήσεων προς Αθήνα και Θεσσαλονίκη ενώ την 1 Ιουλίου επιτρέπονται όλες οι διεθνείς αφίξεις σε όλα τα αεροδρόμια της χώρας. Στις 3

Νοεμβρίου γίνεται υποχρεωτική η χρήση μάσκας παντού με απαγόρευση της κυκλοφορίας μεταξύ των ωρών 00:30-05:00.

Στις 7 Νοεμβρίου γίνεται η έναρξη δεύτερου lockdown με υποχρεωτική Τηλεκπαίδευση σε γυμνάσια και λύκεια όλης της χώρας. Παράλληλα στις 16 Νοεμβρίου κλείνουν όλες οι εκπαιδευτικές δομές της χώρας πλην ειδικών σχολείων όλων των βαθμίδων. Στις 11 Ιανουαρίου 2021 επαναλειτούργησαν τα νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία, ενώ οι περιορισμοί κυκλοφορίας συνέχισαν να είναι σε ισχύ και στις 18 Ιανουαρίου πραγματοποιείται το άνοιγμα λιανεμπορίου. Δυστυχώς στις 11 Φεβρουαρίου 2021 γίνεται εκ νέου καθολική απαγόρευση σε Αττική και τις 30 Μαρτίου 2021 το αποκορύφωμα των κρουσμάτων με τον αριθμό να αγγίζει μόλις τα 4.322 κρούσματα ('Covid-19 Οδηγίες(2022, Φεβρουάριος 1').

1.3 Επιπτώσεις του κοροναϊού

Η πρόσφατη πανδημία COVID-19 αποτελεί μια συνεχή, ασύμμετρη και απρόβλεπτη απειλή για την ανθρωπότητα, επηρεάζοντας έντονα την ποιότητα της ζωής μας. Όσο η έρευνα και οι πρόοδοι για την ανάπτυξη του ελπιδοφόρου εμβολίου κατά του κορωνοϊού βρίσκονται σε εξέλιξη, η ζωή μας θα επηρεάζεται έντονα από το φόβο και την αγωνία της πιθανής προσβολής μας από τον ιό.

Δυστυχώς η εφαρμογή της καραντίνας στα ύποπτα για μόλυνση άτομα ήταν απαραίτητο μέτρο για την αποφυγή της διασποράς. Το αποτέλεσμα ήταν η κοινωνική αποστασιοποίηση (αναβολή ή και ακύρωση συναθροίσεων σε κοινωνικές εκδηλώσεις όπως γάμοι, βαφτίσια, θρησκευτικές, αθλητικές ή καλλιτεχνικές εκδηλώσεις). Επιπρόσθετα ο τρόπος λειτουργίας των σχολείων που αναγκάζει ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά να αλλάξουν σημαντικά τις συνήθειες επαφής των με τα άλλα παιδιά κάτι που δεν είναι απόλυτα κατανοητό στο παιδικό μυαλό, ενώ στην αντιδραστική εφηβική ηλικία οδηγεί σε υποεκτίμηση του κινδύνου και σε πιο δύσκολη υιοθέτηση των υποδεικνυόμενων προφυλακτικών μέτρων. Όμως υπήρξαν σοβαρές επιπτώσεις στη ψυχική υγεία από την παρατεταμένη ανασφάλεια για το αύριο, τον δικαιολογημένο, εν μέρει, φόβο και αγωνία που προκαλεί η πιθανότητα μόλυνσης από τον ιό και η ιδέα του επικείμενου θανάτου. Μάλιστα οι σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία προήλθαν και από τις σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις που δημιουργεί η παρατεταμένη οικονομική ύφεση, που οδηγεί σε κλείσιμο επιχειρήσεων και σε μεγάλη ανεργία. Όλες οι χώρες αντιμετώπισαν σοβαρή

δημοσιονομική επιβάρυνση η οποία επηρεάζεται εκτός από τη μείωση των δημοσίων εσόδων λόγω της οικονομικής ύφεσης και από τις αυξημένες υγειονομικές δαπάνες, που απαιτούνται για τη νοσηλεία των ασθενών από κορωνοϊό. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίστηκε στην εξάντληση του υγειονομικού προσωπικού από την πολύωρη και παρατεταμένη ψυχοφθόρο εργασία ('Covid-19 Οδηγίες(2022, Φεβρουάριος 1').

Οι επιπτώσεις που έχουν παρατηρηθεί στην υγεία μας λόγω της τρέχουσας πανδημίας και οι οποίες επηρεάζουν την ποιότητα της ζωής μας, όπως έχουν απαντηθεί από την εφαρμογή των ερωτηματολογίων που αναφέρθηκαν ανωτέρω, αφορούν νοητικές, γνωστικές, ψυχικές, συναισθηματικές και σωματικές λειτουργίες του οργανισμού μας. Σημαντικές επιπτώσεις αναφέρονται στην προσωπική ζωή, στα χόμπι, στη σχολική εκπαίδευση, στην επαγγελματική και ακαδημαϊκή καριέρα και οι επιπτώσεις αυτές φαίνεται ότι σχετίζονται είτε άμεσα με τη νόσο είτε έμμεσα μέσω stress, άγχους, φόβου και κόπωσης λόγω διαταραχών ύπνου και εξάντλησης. Σημαντικές δυσκολίες αναφέρονται στην πνευματική συγκέντρωση με πτώση των επιδόσεων και ακαδημαϊκές καθυστερήσεις.

Ερευνητές υποστηρίζουν πως οι εργαζόμενοι στην υγειονομική περίθαλψη είχαν υψηλό κίνδυνο για ψυχικές ασθένειες και διαταραχές ύπνου. Η πανδημία COVID – 19 μπορεί να προκαλέσει εκτεταμένο φόβο, πανικό, άγχος και ξενοφοβία. Ο «πανδημικός φόβος» συνδέεται άμεσα με την ψυχική ευεξία που με τη σειρά της συσχετίστηκε με χαμηλότερη ποιότητα ζωής. Υπάρχουν ανησυχίες για την έξαρση της βίας σε μια εποχή κοινωνικής αποστασιοποίησης, ανεργίας και εκτεταμένης οικονομικής αστάθειας. (“Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού στη ζωή μας, 2020”).

Παράγοντες που μπορεί να μειώσουν την ποιότητα ζωής είναι επίσης τα χαμηλά κέρδη και οι απώλειες οικονομικών πόρων. Επιπλέον φαίνεται ότι η πανδημία επηρεάζει έντονα και τη σεξουαλική ζωή των ατόμων . Επιπροσθέτως, η πρόσφατη πανδημία παρουσιάζει αμετρίαστη επιρροή στην καθημερινότητά μας επιβραδύνοντας σημαντικά την παγκόσμια οικονομία και έχοντας αρνητικό αντίκτυπο στην πανανθρώπινη ευημερία, προκαλώντας διαταραχές στην ποιότητα της ανθρώπινης ζωής στο σύνολό της , με συγκεκριμένες ομάδες να επηρεάζονται πιο έντονα. Η τωρινή πανδημική κρίση, COVID-19, αποτελεί αιτία ευρείας

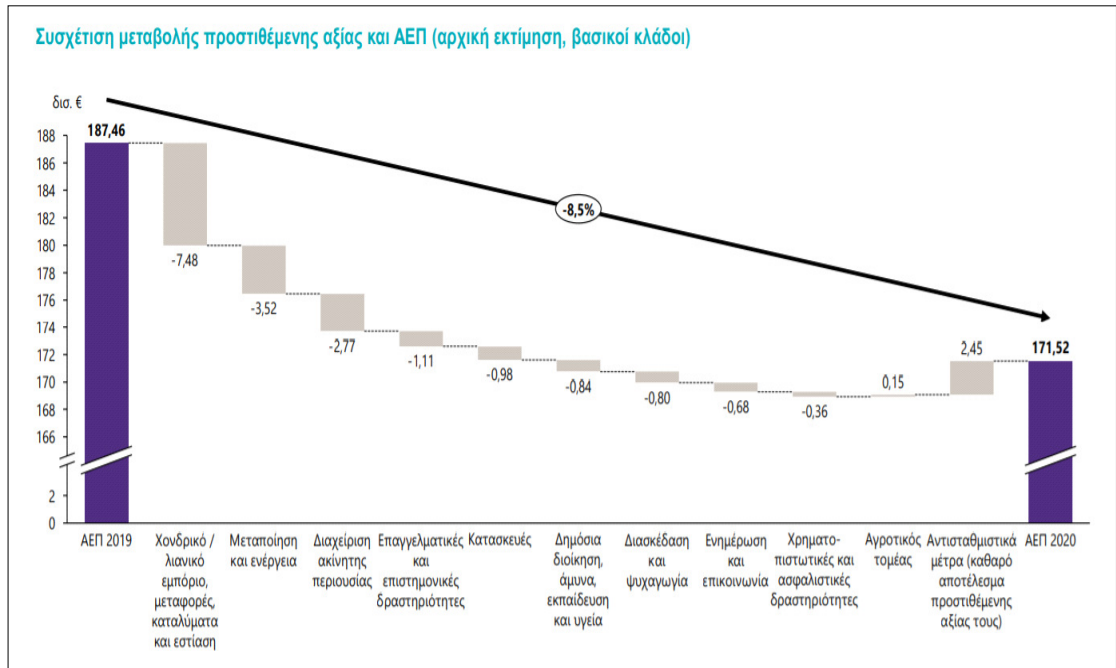
ανησυχίας, κατάθλιψης και οικουμενικής μετάπτωσης. Οι άνθρωποι κατέφυγαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως έναν τρόπο να παραμείνουν σε επαφή με τους αγαπημένους τους και να μοιραστούν τα συναισθήματα της έντασης, του άγχους και του τρόμου. Καθώς η επιδημία εξελισσόταν, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης παρείχε νέες δυνατότητες ανταλλαγής πληροφοριών και επικοινωνίας. Στις 26 Φεβρουαρίου 2020, ανακαλύφθηκε το πρώτο κρούσμα κοροναϊού στην Ελλάδα και ο πρώτος θάνατος σημειώθηκε στις 12 Μαρτίου 2020. Οι αρχές έκλεισαν γρήγορα όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τις επιχειρήσεις και τις εγκαταστάσεις αναψυχής. Οι περιορισμοί άρχισαν να χαλαρώνουν σταδιακά στις 4 Μαΐου κατέθηκαν επίσης σε εφαρμογή δημοσιονομικά μέτρα για τη στήριξη των επιχειρήσεων και των ανθρώπων που είχαν επηρεαστεί αρνητικά από την οικονομική κρίση (“Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού στη ζωή μας, 2020”).

Συμπερασματικά η πρόσφατη πανδημία επηρεάζει έντονα την καθημερινή μας ζωή, επιβραδύνει σημαντικά την παγκόσμια οικονομία και έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη παγκόσμια ευημερία, διαταράσσοντας την ποιότητα της ανθρώπινης ζωής στο σύνολό της με ορισμένες ομάδες να επηρεάζονται εντονότερα όπως π.χ. οι γυναίκες 16-49 ετών, τα άτομα που ζουν μόνα τους (με ή χωρίς παιδιά), εκείνοι με χαμηλό εισόδημα, οι ανίκανοι προς εργασία και οι άνεργοι. Η τρέχουσα πανδημική κρίση COVID-19 είναι η αιτία ευρείας ανησυχίας, κατάθλιψης και άγχους μεταξύ των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο (“Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού στη ζωή μας, 2020”).

1.3.1 Επιδράσεις στην εργασία και στην οικονομία

Οι συνέπειες της πανδημικής κρίσης έχουν αναδείξει την ευθραυστότητα και τα διαρθρωτικά μειονεκτήματα του αναπτυξιακού υποδείγματος της οικονομίας στη χώρα μας, κάτι που οφείλεται, όπως υποστηρίζεται στις λανθασμένες επιλογές οικονομικής πολιτικής των τελευταίων δεκαετιών στις σφαίρες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στην κατεύθυνση της παραγωγικής αναδόμησης και της ισχυροποίησης των κοινωνικών υπηρεσιών. Η πανδημία της νόσου COVID-19 σε συνδυασμό με τις επικείμενες οικονομικές επιπτώσεις, οδηγούν σε μια σπουδαία ύφεση άνευ προηγουμένου για την κοινωνία, αλλά και για τον κόσμο του επιχειρείν που πλέον κυμαίνεται σε ταλαντευόμενα επίπεδα. Εξετάζοντας ειδικότερα την Ελλάδα, σύμφωνα με μια έρευνα της Grant Thornton, περίπου το 69% των Ελληνικών

επιχειρήσεων, επλήγησαν σημαντικά από την νόσο με αποτέλεσμα να περιορίσουν ή ακόμη και να διακόψουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών. Αναφερόμενοι στο έτος 2020, είχε εκτιμηθεί ότι το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν) θα μειωνόταν κατά 8,5% (‘Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ε Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ελληνικές επιχειρήσεις & στην ελληνική οικονομία(2021, Σεπτέμβριος 20’).

Διάγραμμα 1 Συσχέτιση μεταβολής προστιθέμενης αξίας και ΑΕΠ

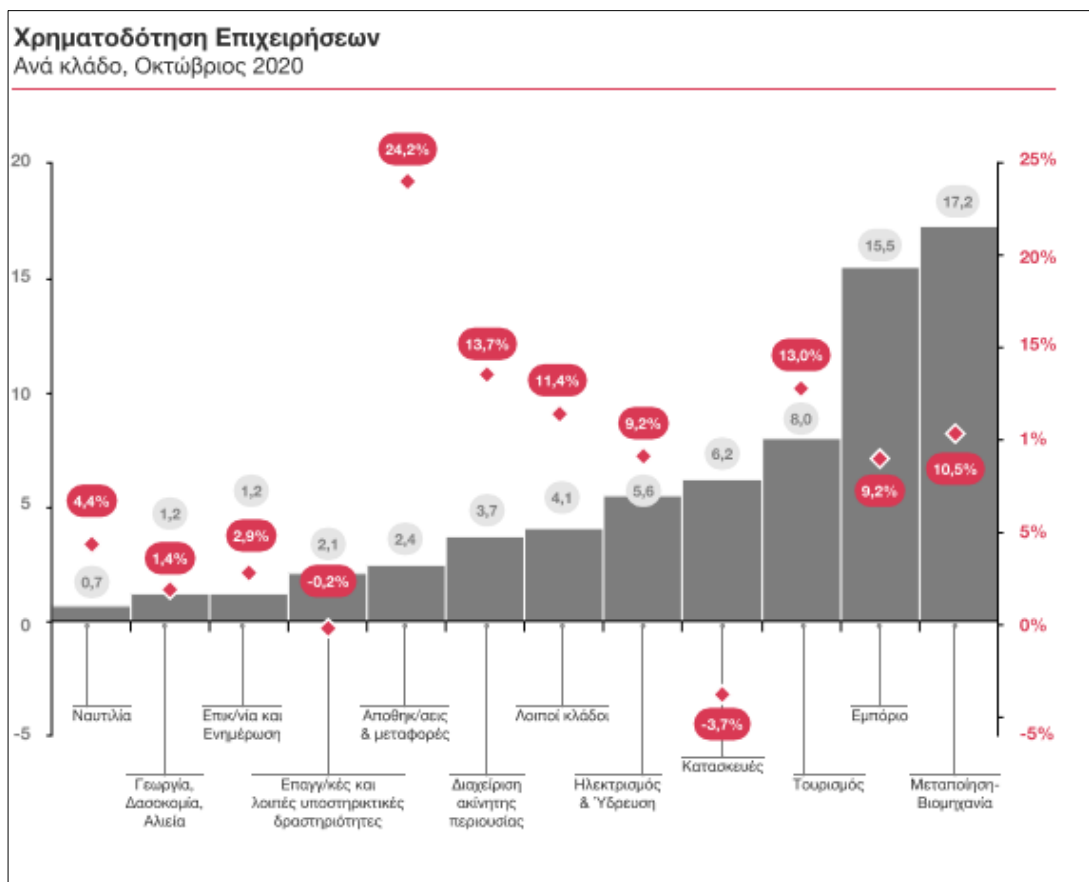
Πηγή: ‘Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ε Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ελληνικές επιχειρήσεις & στην ελληνική οικονομία(2021, Σεπτέμβριος 20’).

Σχεδόν όλοι οι κλάδοι είδαν αύξηση των δανείων ως αποτέλεσμα της αβεβαιότητας και της μειωμένης ζήτησης για αγαθά. Οι εταιρείες διατηρούν τα μετρητά τους για να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της αυξημένης αστάθειας και αβεβαιότητας στην ελληνική οικονομία, καθώς και της μειωμένης κατανάλωσης των νοικοκυριών, γι’ αυτό και η ετήσια μεταβολή της χρηματοδότησης τον Οκτώβριο του 2020 ήταν στο 8%, η υψηλότερη από τον Ιούλιο του 2009, ενώ η ετήσια μεταβολή των συνολικών καταθέσεων ήταν στο 8,3%.

Ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της πανδημίας σε αυτούς και σε άλλους κλάδους, οι οποίοι παρουσίασαν ετήσια αύξηση 10,5%, 9,2% και 13,0%, η χρηματοδότηση της μεταποιητικής βιομηχανίας προσέελκυσε τη μεγαλύτερη προσοχή τον Οκτώβριο του 2020. Προκειμένου να χρηματοδοτηθούν πλήρως οι αυξημένες δραστηριότητες ως συνέπεια της προηγούμενης πανδημίας, ο τομέας της αποθήκευσης και των

μεταφορών είχε τη μεγαλύτερη ετήσια μεταβολή (24%).(‘Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ε Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ελληνικές επιχειρήσεις & στην ελληνική οικονομία(2021, Σεπτέμβριος 20’)

Τα πιο πρόσφατα μηνιαία στατιστικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με τα δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα και τις καταθέσεις επιβεβαιώνουν το πρότυπο του δείγματος για αυξημένο δανεισμό και ταμειακές (‘ Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις (2020,Νοέμβριος 2020) ‘).

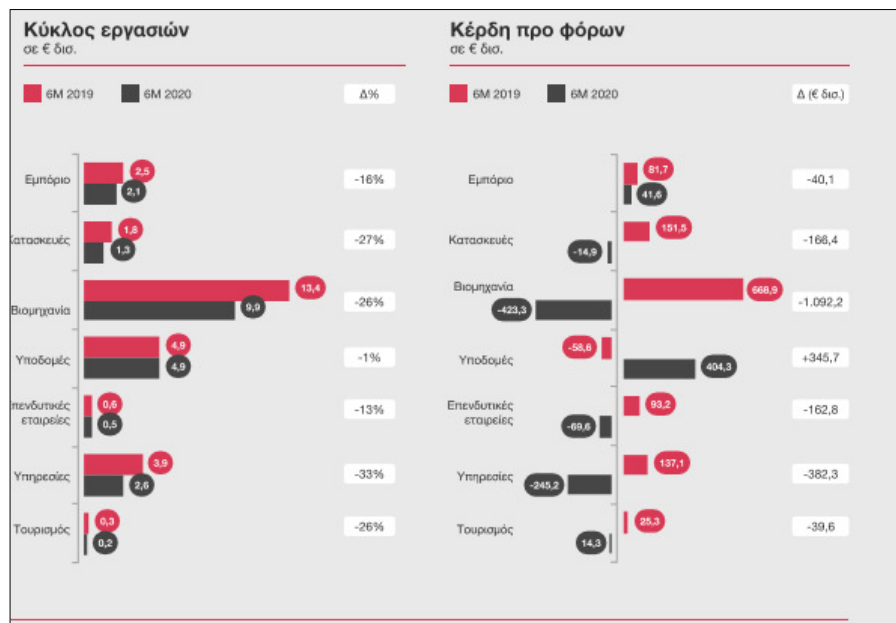
Διάγραμμα 2 Χρηματοδότηση επιχειρήσεων

Πηγή: ‘Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις (2020,Νοέμβριος 2020) ‘.

Η επιδημία είχε καταστροφικές επιπτώσεις στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, οι οποίοι επλήγησαν ιδιαίτερα. Προβλέπονταν ότι οι δύο τομείς της ελληνικής οικονομίας που επλήγησαν περισσότερο, η Βιομηχανία και οι Υπηρεσίες, θα συρρικνώνονταν. Το ηλεκτρονικό εμπόριο και η ικανότητα των μεγάλων επιχειρήσεων να δραστηριοποιούνται διαδικτυακά συνέβαλαν στην πτώση των

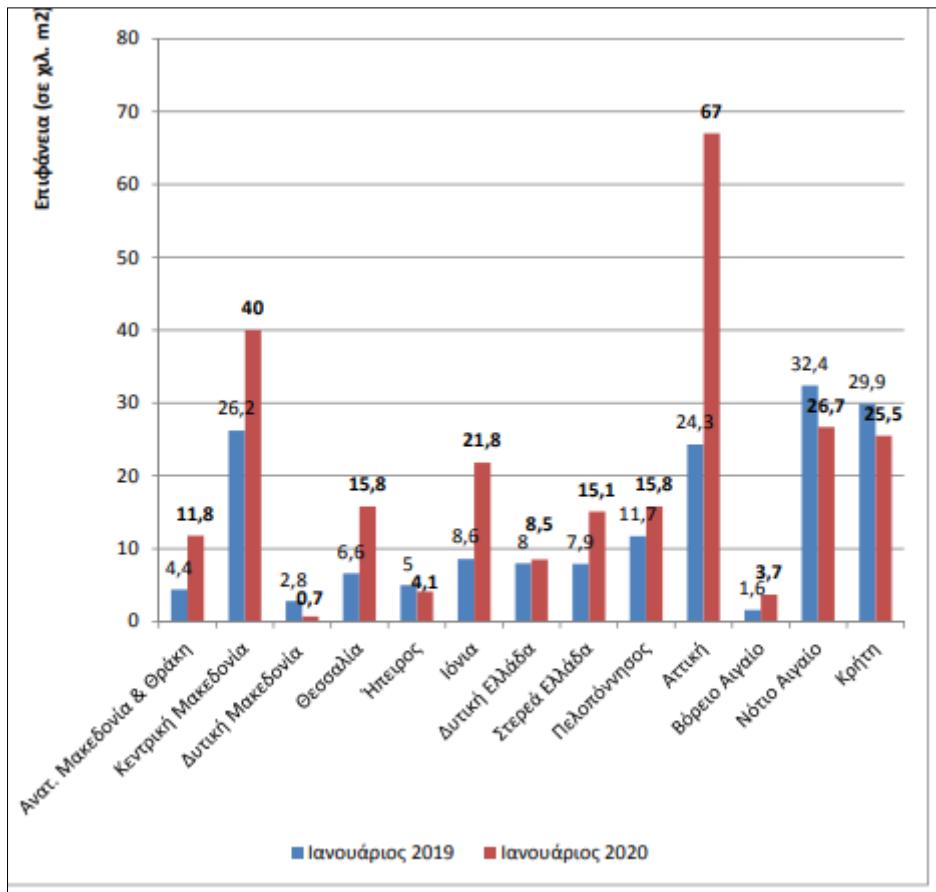
εσόδων των εισηγμένων εμπορικών επιχειρήσεων κατά 16% κατά τη διάρκεια και μετά το λουκέτο, σύμφωνα με έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Οι δαπάνες για το ηλεκτρονικό εμπόριο αυξήθηκαν έως και 171% κάθε εβδομάδα μεταξύ των αρχών του 2020 και του τέλους Απριλίου, σύμφωνα με νέα μελέτη. Ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της πανδημίας στην οικονομία, οι υποδομές κατάφεραν να αντέξουν την καταιγίδα και να διατηρήσουν τα επίπεδα των εσόδων τους(‘ Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις (2020,Νοέμβριος 2020) ‘).

Η πανδημική κρίση είχε σοβαρές επιπτώσεις στην κερδοφορία των εισηγμένων εταιρειών σε όλους τους τομείς, με εξαίρεση το εμπόριο και τις υποδομές. Οι ζημιές προ φόρων για τις εισηγμένες εταιρείες ανήλθαν σε 321 εκατ. ευρώ το πρώτο εξάμηνο του 2020. Ομοίως με τις πωλήσεις, η μεταποίηση είχε τη μεγαλύτερη πτώση στην κερδοφορία, με απώλειες άνω του 1 δισ. ευρώ, ακολουθούμενη από τις υπηρεσίες με απώλειες άνω των 400 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 3 Κύκλος Εργασιών των επιχειρήσεων

Πηγή: ‘Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις (2020,Νοέμβριος 2020) ‘.

Διάγραμμα 4 Ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα ανά περιφέρεια, Ιανουάριος 2019 – 2020.

Πηγή :ΕΛΣΤΑΤ, 2020

Συγκρίνοντας τον Ιανουάριο του 2020 και 2019, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα σε όρους επιφάνειας, αυξήθηκε σε όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας εκτός της Δυτικής Μακεδονίας (με τη μμεγαλύτερη μείωση), του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης. Την μεγαλύτερη αύξηση είχε η Αττική στα 67 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα από 24,3 (μεταβολή 176,1%), η Ανατ. Μακεδονία & Θράκη σε 11,8 από 4,4 (μεταβολή 169,5%) και τα Ιόνια Νησιά σε 21,8 από 8,6 (μεταβολή 153%). Σημαντική επίσης αύξηση είχαν οι περιφέρειες της Θεσσαλίας στα 15,8 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα από 6,6 (μεταβολή 138%) και του Βορείου Αιγαίου στα 3,7 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα από 1,6 (μεταβολή 135,9%) και ακολούθησαν και οι υπόλοιπες περιφέρειες αυξητικά εκτός βέβαια των τριών που με την αρνητική μεταβολή(Πηγή :ΕΛΣΤΑΤ, 2020).

Οι Αφροαμερικανοί και άλλες μειονότητες στις μεγάλες πόλεις των ΗΠΑ έχουν υποστεί πάρα πολύ μεγάλο πλήγμα από την πανδημία της νόσου Covid-19 αφού τα καταγεγραμμένα κρούσματα θετικά στον ιό και οι θάνατοι συγκριτικά με τον συνολικό πληθυσμό είναι πάρα πολλοί(van Dorn et al., 2020). Σύμφωνα με τους ερευνητές, στο Μίλγουοκι, τα 3/4 των συνολικών θυμάτων των σχετιζόμενων με την νόσο Covid-19 ήταν Αφροαμερικανοί, ενώ στο Σαιντ Λούις, ήταν όλοι, εκτός από τρεις. Έτσι η διεθνής επιστημονική κοινότητα αρχίζει να εξετάζει πρώτα την ταχύτητα εξάπλωσης της νόσου σε κοινωνικές ομάδες, που διακρίνονται από μεγάλες ανισότητες στην υγειονομική περίθαλψη και μειωμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.). Κατά την ερευνήτρια δημόσιας υγείας Sharrelle Barber (interview, 2020), αυτές οι διακρίσεις, ο εργασιακός και χωρικός διαχωρισμός των μειονοτήτων, αυξάνουν την μετάδοσή του σε κάθε περιοχή είτε είναι μεγαλόπολη είτε αγροτική περιοχή καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμες κλίνες για εντατική φροντίδα(Allis, 2020, αναφ. στο van Dorn et al., 2020). Τέλος, οι van Dorn et al. (2020) μελετώντας τα στοιχεία για την άνιση κατανομή των ομοσπονδιακών κονδυλίων από την αμερικανική Προεδρία προς τα υγειονομικά συστήματα των πολιτειών ώστε να χρησιμοποιηθούν για την αγορά προστατευτικού εξοπλισμού απέδειξαν ότι και σε αυτές τις περιπτώσεις παρατηρείται μία αδικία εις βάρος των ομάδων αυτών.

Σίγουρα η πανδημία θα προκαλέσει πάρα πολύ μεγάλες συνέπειες μελλοντικά κυρίως στα φτωχά και ανειδίκευτα στρώματα του πληθυσμού συγκριτικά με τα εύπορα, μεγαλώνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, όπως αυτό έγινε στην οικονομική κρίση του 2008 (Zissi and Stalidis, 2017· Ζήση και συν., 2017). Το ίδιο δυσάρεστες συνέπειες θα επέλθουν και στα άτομα του πληθυσμού που φέρουν υψηλό φορτίο ευαλωτότητας (Χτούρης και Ζήση, 2012), περιθάλπουν άτομα με αυξημένες ανάγκες ή αναπηρίες, γυναίκες και παιδιά που υφίστανται ενδοοικογενειακή βία

Το φαινόμενο της πανδημίας του Covid-19 είναι πρωτόγνωρο και οι επιπτώσεις της στην παγκόσμια οικονομία δεν μπορούν να προσδιοριστούν με απόλυτη ακρίβεια ακόμα. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Harris (2020), προβλέπεται πως, η ύφεση στην παγκόσμια οικονομία θα είναι 2 με 3 φορές χειρότερη από την ύφεση του 2008. Ακόμη, υπολογίζεται πως η πανδημία προκάλεσε περίπου 17% μείωση στην ζήτηση ανθρώπινων πόρων (Brinca et al. 2020).

1.3.2 Επιδράσεις του κοροναϊού στην ψυχολογία

Η σύγχρονη πανδημία και η απειλή εξάπλωσης της έχει επιβάλει την καραντίνα, την κοινωνική περιθωριοποίηση, την απομόνωση ως μέτρο επιδημιολογικής επιτήρησης με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείριση του κινδύνου. Ωστόσο ο “εγκλεισμός” έχει προκαλέσει σοβαρές ψυχολογικές διαταραχές, δημιουργώντας το συναίσθημα έλλειψης οξυγόνου. Οι άνθρωποι είμαστε κοινωνικά όντα και αυτό γίνεται αντιληπτό μόνο μέσω της αλληλεπίδρασής μας με άλλα άτομα και της συνύπαρξής μας με άλλους ανθρώπους. Τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί με σκοπό τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορονοϊού έχουν σαν αποτέλεσμα την κατάπνιξη της κοινωνικοποίησης των ανθρώπων. Το άγγιγμα, η αγκαλιά, η συνάθροιση, η συνύπαρξη, η χειραψία, η εγγύτητα, είναι απαγορευμένες πράξεις. Είμαστε υποχρεωμένοι να αλλάξουμε τον τρόπο ζωής μας, την συλλογική και ατομική συμπεριφορά μας προκειμένου να προστατεύσουμε τον εαυτό μας, τις οικογένειες μας και τους συνανθρώπους μας.

Διαδικτυακή έρευνα του World Economic Forum (Ipsosurvey), που ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2020 σε δείγμα 13.000 εργαζομένων σε 28 χώρες, αναδεικνύει την τεράστια επίδραση της πανδημίας στην ποιότητα ζωής και στην ψυχική υγεία του ανθρώπινου δυναμικού, με αξιοσημείωτη αύξηση του στρες και της μοναξιάς. Βασικά συμπεράσματα της έρευνας ήταν ότι το 56% εμφάνισε αυξημένο άγχος σχετιζόμενο με εργασιακή ανασφάλεια και το 55% βρήκε αγχωτικές τις αλλαγές στην εργασιακή ρουτίνα και ευρύτερα στον οργανισμό. Εξίσου σημαντικό ήταν το ποσοστό 50% που δήλωσε δυσκολία να διατηρήσει ισορροπία ανάμεσα στην εργασιακή και προσωπική τους ζωή και το 46% παρουσίασε μειωμένη παραγωγικότητα. Τα αποτελέσματα για όσους εργάζονταν από το σπίτι έδειξαν ότι σχεδόν το 50% των ερωτηθέντων ένιωσαν μοναξιά ή απομονωμένοι όταν εργάζονταν από το σπίτι, το 46% δήλωσε δυσκολία να κάνει τη δουλειά του λόγω έλλειψης επαρκών εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού και ένα ποσοστό μεγαλύτερο από το 40% δήλωσαν ότι η παραγωγικότητά τους μειώθηκε και ήταν δύσκολο να κάνουν τη δουλειά τους στο σπίτι. Καθώς η πανδημία συνεχίζεται, η παρατεταμένη έκθεση των εργαζομένων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής μέριμνας σε εξαιρετικά αγχωτικές και δυνητικά τραυματικές καταστάσεις, τους καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτους

στο να βιώνουν μειωμένη ψυχική και σωματική ευεξία και επαγγελματική εξάντληση(‘Covid-19: Οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία’).

Τα διεθνή δεδομένα συμβαδίζουν και με τα στοιχεία που συλλέγει η Hellas EAP από την υλοποίηση υπηρεσιών και κυρίως της 24ωρης Τηλεφωνικής Γραμμής Ψυχολογικής Υποστήριξης, στους εργαζόμενους εταιρειών/πελατών, και στα μέλη των οικογενειών τους. Στοιχεία για τις ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας και μέτρα προφύλαξης που διασφαλίζουν τις ασφαλείς συνθήκες λειτουργίας των σχολείων παρουσίασε ο Ιατρικός Σύλλογος Αθηνών (ΙΣΑ). Τα παιδιά ως ευαίσθητοι αποδέκτες απορροφούν τους αρνητικούς συναισθηματικούς κραδασμούς των γονιών τους. Οι γονείς συχνά βυθίζονται στα δικά τους προβλήματα, στις συνέπειες που έχει η κρίση του κορωνοϊού στο σύνολο της οικογενειακής ζωής(‘Covid-19: Οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία’).

Τα παιδιά με χαμηλότερο οικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο γονέων, αλλά και όσα είχαν υπερβολική έκθεση στην πληροφορία, παρουσίασαν μεγαλύτερα ποσοστά μετατραυματικού στρες. Πολλά παιδιά και οι έφηβοι βιώνουν μέσα στην πανδημία καταθλιπτικό συναίσθημα, παραίτηση και παρουσιάζουν διαδικτυακή εξάρτηση ενώ αυξήθηκαν τα περιστατικά της ενδοοικογενειακής βίας. Περισσότερα ευάλωτα ήταν τα παιδιά με υπερκινητικότητα, ελλειμματική διαταραχή και διατροφικές διαταραχές. Αρκετά παρουσίασαν διαταραχές στον ύπνο τους (αυπνία, αναστροφή του ωραρίου, εφιάλτες) ή στη διατροφή τους, σύγχυση για το πώς πρέπει να διαχειριστούν την καθημερινότητά τους και μετατραυματικό στρες, που είχε επίπτωση στην καθημερινότητά τους(‘Παιδιά τα σιωπηλά θύματα της Πανδημίας’).

Παιδιά και νέοι αντιδρούν σε ψυχοπιεστικές καταστάσεις με διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με το αναπτυξιακό τους στάδιο, την αντίληψη, τον ψυχισμό και το περιβάλλον τους, αναπτύσσοντας διάφορα συμπτώματα: απόσυρση, άγχος, αίσθημα ενοχής, θυμό, διέγερση, συχνές αλλαγές στη διάθεση, παλινδρόμηση στην αυτοφροντίδα και σε προηγούμενα στάδια ανάπτυξης που είχαν κατακτήσει, εφιάλτες, νυχτερινή ενούρηση και χειριστικές συμπεριφορές για να προκαλέσουν την προσοχή, είναι μόνο μερικά από αυτά. Τα ευάλωτα παιδιά, με ιστορικό δυσκολιών ψυχικής υγείας, με ψυχοκοινωνικά/οικογενειακά προβλήματα και τραυματικές εμπειρίες ή τα παιδιά που βρίσκονται σε δομές εναλλακτικής φροντίδας, βιώνουν πιο έντονα και με πιο δραματικές συνέπειες τον εγκλεισμό και οι ανάγκες υποστήριξής τους αυξάνονται και διαφοροποιούνται. Για πολλά από αυτά τα παιδιά, η διά ζώσης

διδασκαλία και η εμπειρική απόκτηση γνώσης είναι καθοριστικής σημασίας, ενώ η τηλεκαπαίδευση δημιουργεί ανισότητες στην πρόσβαση, στις επιδόσεις και στην ανάπτυξη επιπλέον μαθησιακών δυσκολιών στο μέλλον ('Παιδιά τα σιωπηλά θύματα της Πανδημίας').

Κατά τον εγκλεισμό, εύθραυστες οικογενειακές σχέσεις δυναμιτίζονται, τα περιστατικά παραμέλησης, ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης αυξάνονται, η δυνατότητα των θυμάτων να μιλήσουν περιορίζεται, καθώς είναι υποχρεωμένα να βιώνουν τον εγκλεισμό μαζί με τον υπαίτιο της κακοποίησής τους, ενώ δεν έχουν πρόσβαση σε άλλους ενήλικες εμπιστοσύνης, στους οποίους μπορούν να μιλήσουν. Επιπλέον, ο εγκλεισμός οδήγησε σε μεγάλη αύξηση της ενασχόλησης παιδιών και εφήβων με το Διαδίκτυο, η οποία αυξάνει την πιθανότητα θυματοποίησής τους. Από την άλλη, οι συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης δυσκολεύουν τους επαγγελματίες των δομών παιδικής προστασίας και ψυχικής υγείας να ταυτοποιούν τέτοια περιστατικά και να ανταποκρίνονται επαρκώς, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος γι' αυτά τα παιδιά να αυξάνεται ('Παιδιά τα σιωπηλά θύματα της Πανδημίας').

Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του είδους του ιού και της ψυχολογικής επιρροής της επιδημίας στους ανθρώπους. Το COVID-19 είναι μια νέα και θανατηφόρα ασθένεια που εξαπλώνεται γρήγορα μεταξύ όσων έχουν μολυνθεί από αυτήν. Ο "πανικός των ιών" του εικοστού πρώτου αιώνα αναζωπυρώθηκε από την πανδημία COVID-19, η οποία ακολούθησε τον "πανικό των μικροβίων" του εικοστού (26). Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε την ανησυχία του πληθυσμού του Καναδά και των ΗΠΑ, καθώς και μια διαδικτυακή έρευνα στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο φόβος για το COVID-19 συνδέθηκε με μεγαλύτερη ένταση συμπτωμάτων κατάθλιψης και άγχους ('Παιδιά τα σιωπηλά θύματα της Πανδημίας').

1.3.3 Επιδράσεις στην Κοινωνική ζωή

Τα πάσης φύσεως συστήματα (οικονομικά, δημόσιας υγείας, κυβερνοχώρου) είναι πιο ευάλωτα σε καταστροφικές βλάβες λόγω της αυξανόμενης πολυπλοκότητας και διασύνδεσής τους. Ο Covid-19 μπορεί να θεωρηθεί ως το αποτέλεσμα συστημικών ιδιοτήτων όπως η ανάδυση, μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία ένα σενάριο εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της τοπικής αλληλεπίδρασης ενός αριθμού ατόμων και δυνάμεων, χωρίς καμία επιθυμία δημιουργίας αυτής της περίπτωσης ('Κοινωνικές ανισότητες, κοινωνικά δικαιώματα και κοινωνική πολιτική'). Τα περισσότερα άτομα

με μέτρια έως σοβαρά συμπτώματα κατάθλιψης και άγχους από ό,τι είχε αναφερθεί προηγουμένως στην κινεζική κοινότητα Η Ελένη Παρλαπάνη και άλλοι διεξήγαγαν μια δημοσκόπηση, (2020). Σύμφωνα με το Facebook, τον κορυφαίο ελληνικό ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης, προέκυψαν τα ακόλουθα ευρήματα. Η πλειονότητα των χρηστών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα είναι μεταξύ 25 και 44 ετών (π.χ. χρήστες του Facebook: 47,9% = 25-44 ετών) και κατοικούν σε αστικές περιοχές. Τρία στα τέσσερα άτομα του δείγματος ήταν κάτοικοι πόλεων και ο μέσος όρος ηλικίας ήταν 35 ετών.

Σε αυτή τη δημοσκόπηση, η πλειονότητα των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες, παρά το γεγονός ότι η διαφορά φύλου μεταξύ ανδρών και γυναικών Ελλήνων χρηστών δεν είναι τόσο μεγάλη. Οι γυναίκες έχουν καλύτερο επίπεδο παιδείας σε θέματα ψυχικής υγείας από ό,τι οι άνδρες, σύμφωνα με έρευνες (55). Οι διαδικτυακές έρευνες που σχετίζονται με την υγεία είναι επίσης πιο πιθανό να συμπληρωθούν από γυναίκες, δεδομένου ότι ενδιαφέρονται περισσότερο για θέματα υγείας και αναζητούν πιο ενεργά πληροφορίες για την υγεία από ό,τι οι άνδρες (56). Η στάση των γυναικών απέναντι σε θέματα ψυχικής υγείας φαίνεται να είναι πιο ευνοϊκή από εκείνη των ανδρών, παρά την έλλειψη ελληνικών ερευνών σχετικά με τον γραμματισμό σε θέματα ψυχικής υγείας και θέματα που σχετίζονται με την υγεία. Μια θεωρία είναι ότι οι γυναίκες ήταν πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε αυτή την έρευνα, δεδομένου ότι ο τίτλος, "Ψυχολογική επιβάρυνση που συνδέεται με την πανδημική κρίση COVID-19", συνδεόταν με ιατρική έρευνα, η οποία μπορεί να προσέλκυσε περισσότερες γυναίκες συμμετέχουσες. Αυτό μπορεί να οφείλεται στα υψηλά ποσοστά εγγραφής και ολοκλήρωσης σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, τα οποία είναι 81% για τις γυναίκες και 74% για τους άνδρες, αντίστοιχα, καθώς και στα τέταρτα υψηλότερα ποσοστά εγγραφής και ολοκλήρωσης σπουδών στα πανεπιστήμια της χώρας. Σύμφωνα με τους (Ferreira et al, 2021) κατά τη διάρκεια της πανδημίας αναφέρθηκαν από τους ανθρώπους που ήταν σε περιοριστικά μέτρα καραντίνας υψηλότερα ποσοστά άγχους και χαμηλότερη σε σχέση με την υγείας ποιότητα ζωής συγκριτικά με την προ πανδημίας κατάσταση του πληθυσμού και πως τα υψηλότερα επίπεδα άγχους συνδέονται με χαμηλότερη ποιότητα.

Κεφάλαιο 2^ο Lockdown και τηλεργασία: κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις

Η τηλεργασία είναι εκείνη η μορφή εργασίας η οποία πραγματοποιείται μέσω της χρήσης της Πληροφορικής και των νέων Τεχνολογιών, ενώ έχει ως αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση του παραδοσιακού, δεδομένου γεωγραφικά τόπου εργασίας διότι μπορεί να παρέχεται πολύ πιο ευέλικτα σε διαφορετικά χωρικά και χρονικά εργασιακά πλαίσια.

Το Μάρτιο του 2020 η τηλεργασία μπήκε στη ζωή πολλών εργαζόμενων ξαφνικά, απότομα και υποχρεωτικά λόγω της πανδημίας χωρίς να υπάρχει κανενός είδους προετοιμασία ή περίοδος προσαρμογής για τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις. Η πανδημία διαμόρφωσε ένα ριζικά διαφορετικό τοπίο και ανάγκασε τον εργασιακό κόσμο να αναδιοργανωθεί και να προσαρμοστεί. Στις αρχές η τηλεργασία γίνονταν με περισσότερο ερασιτεχνικό τρόπο αλλά στη συνέχεια οι εταιρείες και ειδικότερα οι μεγάλες οργανώθηκαν καλύτερα έτσι ώστε να μην μειωθεί η παραγωγικότητα τους.

2.1 Παρουσίαση της κατάστασης στην οικονομία

Σύμφωνα με το (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2020, όπως αναφ. στην Χαντζάρα 2021), οι συνέπειες της πανδημίας ενίσχυσαν τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες επηρεάζοντας τους φτωχότερους και κοινωνικά ευάλωτους. Αναφέρεται επίσης πως οι οικονομική κρίση έχει ιδιαίτερα σημαντικές επιπτώσεις στις πιο ευάλωτες οικονομίες. Η μεταβλητότητα στο εισόδημα είναι σαφώς υψηλότερη σε χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά αρχίζει να αυξάνεται και σε εκείνους που θεωρούνταν πιο σταθεροί σε εισόδημα δηλαδή σε αυτούς με μεσαία και ανώτερη εκπαίδευση καθώς και με σταθερή εργασία. Σύμφωνα με τον (Botha 2021, όπως αναφ. στη Χαντζάρα 2021) επίσης, το 34% των Αυστραλών αναφέρει πως έχει επηρεαστεί από την οικονομική κρίση και δεν θα μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του στο μέλλον, ενώ το 16% πως δεν είναι ικανοποιημένο σχεδόν καθόλου από τη δυνατότητα ικανοποίησης αναγκών της ζωής του. Σύμφωνα με ανασκόπηση του ILO (2021) τομείς που έχουν πληγεί σοβαρά είναι η εστίαση, το φαγητό, οι τέχνες και τα θεάματα, το λιανεμπόριο

και οι κατασκευές σε αντίθεση με τομείς υπηρεσιών με υψηλά καταρτισμένο προσωπικό όπως η πληροφορία, η επικοινωνία αλλά και ασφαλιστικές και οικονομικές δραστηριότητες. Επίσης ανισότητες παρουσιάζει και η οικονομική ενίσχυση στους εργαζόμενους που έχασαν τη δουλειά τους. Έτσι μικρότερη οικονομική ενίσχυση παρατηρήθηκε στις γυναίκες, στους νεαρούς εργαζόμενους, στους λιγότερο καταρτισμένους εργάτες, στους αυτοαπασχολούμενους. Δυσανάλογα επλήγησαν άλλωστε στην αγορά εργασίας οι χαμηλόμισθοι και όσοι δεν ήταν καταρτισμένοι. Είναι σαφώς ορατός ο κίνδυνος η ανάκαμψη τα επόμενα χρόνια να είναι άνιση (ILO,2021).

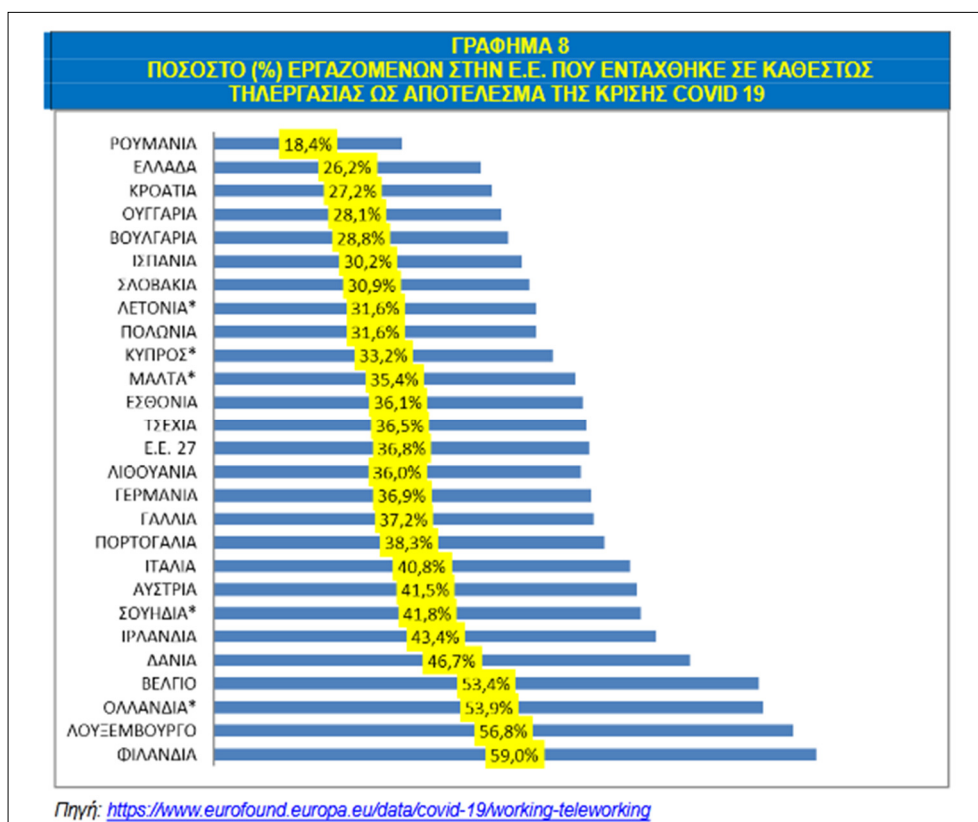
Στην Ελλάδα, τόσο οι εργαζόμενοι, όσο και οι εργοδότες, δείχνουν δυσπιστία ως προς το βαθμό αποδοτικότητας της τηλεργασίας. Από την πλευρά των εργοδοτών, 38% θεωρεί την τηλεργασία λιγότερο αποτελεσματική από την εργασία στο γραφείο και 39% των επιχειρήσεων θεωρεί ότι η τηλεργασία είναι το ίδιο αποτελεσματική με την εργασία στο γραφείο. Μόνο ένα 18% την αξιολογεί ως πιο αποτελεσματική.

Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι οι ελληνικές εταιρείες φαίνονται να είναι πιο διστακτικές ως προς την αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας (μόνο 16% αυτών την θεωρούν πιο αποτελεσματική από την εργασία στο γραφείο και 35% το ίδιο αποτελεσματική) (Έρευνα: Διστακτικοί οι Έλληνες εργοδότες και εργαζόμενοι για την τηλεργασία’).

Από την άλλη πλευρά, στις πολυεθνικές εταιρείες, το ποσοστό εκείνων που την θεωρούν αποτελεσματικότερη είναι ελαφρώς αυξημένο, φτάνοντας στο 21% και το ποσοστό εκείνων που την θεωρούν εξίσου αποτελεσματική αγγίζει το 46%. Το κοινό των εργαζομένων, όμως, παρουσιάζεται μοιρασμένο σε σχέση με το πόσο παραγωγική θεωρεί την τηλεργασία σε σύγκριση με την εργασία στο γραφείο. Το 33% θεωρεί ότι η τηλεργασία είναι πιο παραγωγική από την εργασία στο γραφείο. Το 31% απάντησε ότι είναι λιγότερο παραγωγική και το 27% το ίδιο παραγωγική. Σε σχέση με το ποιο μοντέλο εργασίας προτιμούν και θεωρούν αποτελεσματικότερο, εργοδότες και εργαζόμενοι συμφωνούν πως ένας συνδυασμός τηλεργασίας και εργασίας στο γραφείο αποτελεί τον ιδανικό τρόπο εργασίας (Έρευνα: Διστακτικοί οι Έλληνες εργοδότες και εργαζόμενοι για την τηλεργασία’).

2.2 Οι οικονομικές επιπτώσεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο

Η πρώτη καταγραφή κατά το αρχικό κύμα της πανδημίας πραγματοποιήθηκε με μια πανευρωπαϊκή έρευνα που πραγματοποίησε το Eurofound (2020), κύριο πόρισμα της οποίας είναι ότι πάνω από το 1/3 (37%) των εργαζομένων στην Ε.Ε. που προηγουμένως απασχολούνταν δια ζώσης στο χώρο εργασίας τους, εντάχθηκε σε καθεστώς τηλεργασίας λόγω της κρίσης COVID 19. Τα μεγαλύτερα ποσοστά σημειώθηκαν στις Σκανδιναβικές χώρες και στις χώρες Benelux, ενώ μικρότερα ποσοστά καταγράφηκαν σε Ρουμανία, Ελλάδα, Κροατία, Ουγγαρία, Βουλγαρία. Ωστόσο, η σύγκριση σε σχέση με την προ Covid εποχή εντυπωσιακή ως προς τη σημαντική αύξηση της εξ' αποστάσεως εργασίας.

Διάγραμμα 5 Ποσοστό εργαζομένων στην Ε.Ε που εντάχθηκαν στην τηλεργασία λόγω covid.

Πηγή: Working during COVID-19 (2021, Ιούλιος 2)

Η υποχρεωτική τηλεργασία στο 60% αφορά τις υπηρεσίες όπως είναι οι παρεχόμενες από ελεύθερους επαγγελματίες, διαφημιστικές, εκπαιδευτικές, οικοδομικές, τροφοδοσίας και καθαρισμού, κτηματομεσιτικές, μεταφορικές, τουριστικές,

τραπεζικές υπηρεσίες, υγείας κλπ., όπως επίσης και όλο το εμπόριο διανομής αγαθών χονδρικού και λιανικού εμπορίου(‘Lockdown : Τηλεργασία στο 60% – Ποιες περιοχές αφορά’).

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο(2020) οι επιπτώσεις της πανδημίας άνοιξαν το ψαλίδι των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων με αρνητικό αντίκτυπο στις ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας. Οι Hacker και Rehm (2020) διαπίστωσαν ότι ακόμη και τα σταθερά εισοδήματα παρουσίασαν μεταβλητότητα . Ο Botha(2021) επίσης, σε έρευνά του δήλωσε ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό Αυστραλών, περίπου το 34%, έχει επηρεαστεί αρνητικά από την εμφάνιση της πανδημίας με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ζωής του και ένα σημαντικό ποσοστό περίπου το 16% πως δεν είναι ικανοποιημένο σχεδόν καθόλου από τη δυνατότητα ικανοποίησης αναγκών της ζωής του. Η έρευνα του ILO (2021) έδειξε ότι οι τομείς που δέχτηκαν μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση από την πανδημία ήταν η εστίαση, η τέχνη, οι λιανικές πωλήσεις ενώ αντίθετα οι τομείς που σημείωσαν μεγάλη άνοδο πωλήσεων ήταν οι επιχειρήσεις που ασχολούνταν με την τεχνολογία και την πληροφορία. Αρκετά άτομα έχασαν την εργασία τους και αυτό διαπιστώθηκε σε μεγαλύτερο ποσοστό σε άτομα λιγότερο καταρτισμένα αλλά και σε μεγαλύτερο ποσοστό στις γυναίκες γεγονός που συνεπάγεται μεγαλύτερο χρόνο ανάκαμψης τα επόμενα χρόνια(ILO,2021).

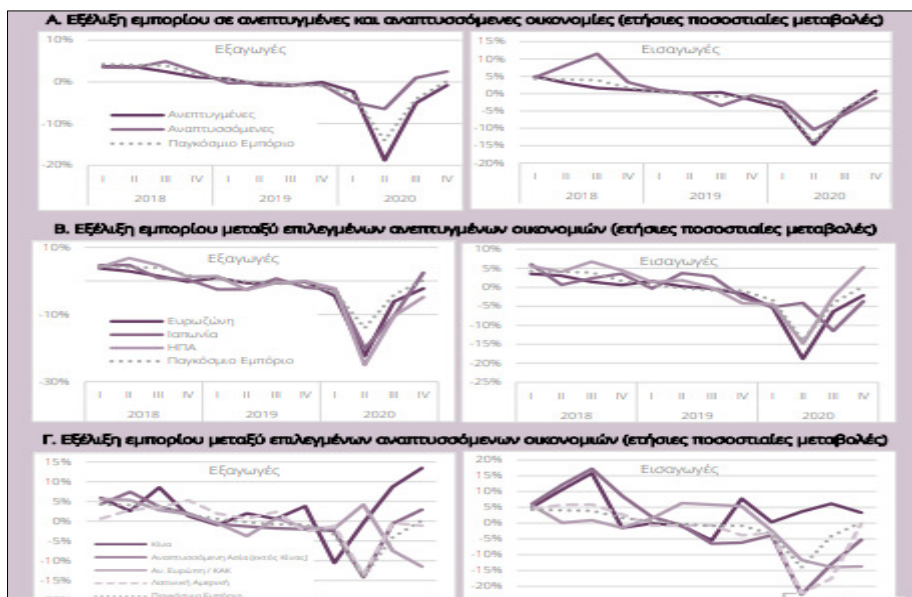
Οι προοπτικές για την παγκόσμια οικονομία έχουν βελτιωθεί κατά το τρέχον έτος, υποστηριζόμενες από την ευρεία διάθεση εμβολίων, την ανακάλυψη φαρμάκων κατά του νέου κορωνοϊού, αλλά και την αυξημένη δυνατότητα διενέργειας διαγνωστικών ελέγχων. Συνεχίζονται και σε κάποιες περιπτώσεις κλιμακώνονται τα ισχυρά δημοσιονομικά μέτρα στήριξης, ιδίως στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες, με πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα τις νέες παρεμβάσεις, άνω του \$1,8 τρισεκ. στις ΗΠΑ. Ευρύτερα, η σταδιακή προσαρμογή στις συνθήκες της πανδημίας, από επιχειρήσεις και νοικοκυριά, έχει βοηθήσει την παγκόσμια οικονομία να αποδίδει καλύτερα, παρότι στο τέλος του 2020 και στην αρχή του 2021 βρίσκονταν σε ισχύ περιοριστικά μέτρα σε πολλές χώρες, ιδίως αναπτυγμένες. Ωστόσο οι ρυθμοί ανάκαμψης θα διαφέρουν μεταξύ των χωρών, αναλόγως των μέτρων στήριξης των οικονομιών, τα οποία ευνοούν τις αναπτυγμένες οικονομίες, καθώς έχουν περισσότερες σχετικές δυνατότητες, του ρυθμού διάθεσης των εμβολίων, όπως επίσης του βαθμού εξάρτησής τους από ευάλωτους στην πανδημία κλάδους (π.χ. τουρισμός). Πρόσθετη,

οριζόντια πρόκληση έναντι της υγειονομικής κρίσης και παράγοντα αβεβαιότητας, συνιστούν οι συνεχώς αυξανόμενες μεταλλάξεις του ιού, καθώς ενδέχεται να περιορίσουν την αποτελεσματικότητα των εμβολίων και να παρατείνουν τη διάρκεια της πανδημίας..

Εκτός από την ταχύτητα της ανάκαμψης, που παρουσιάζει ενδιαφέρον κυρίως ως προς το πότε επιτευχθεί η επιστροφή της οικονομικής δραστηριότητας στα προ-COVID-19 επίπεδα, κλιμακώνεται το ενδιαφέρον για την ποιότητά της. Ως προς αυτή τη διάσταση, η πλειονότητα των χωρών εμφανίζει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, ανεξαρτήτως επιπέδου ανάπτυξης, με τους νέους εργαζόμενους και εκείνους με χαμηλές δεξιότητες να είναι εκείνοι που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση. Η έμφαση στην εξάπλωση της ψηφιοποίησης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της πανδημίας, μάλλον θα επιτείνει τις δυσχέρειες επανένταξης στην αγορά εργασίας της δεύτερης κατηγορίας. Επομένως, χρειάζεται έμφαση σε προγράμματα επανακατάρτισης και επανειδίκευσης, με συγκεκριμένο περιεχόμενο. Ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες, έχει πληγεί η απασχόληση των γυναικών, οξύνοντας τις σχετικές ανισότητες. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, ο ρυθμός μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2021 θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 6,0%, ελαφρώς υψηλότερα από ότι προέβλεπε νωρίτερα φέτος (5,5%). Οι ανεπτυγμένες οικονομίες προβλέπεται να αναπτυχθούν με ρυθμό 5,1% φέτος και οι αναπτυσσόμενες με ρυθμό 6,7%, με αμφότερες τις προβλέψεις να είναι αναθεωρημένες επί τα βελτιώ από τις προηγούμενες, ιδίως εκείνη για τις αναπτυγμένες

Ο πληθωρισμός έχει ανακάμψει στις ανεπτυγμένες οικονομίες από τα χαμηλά επίπεδα που σημείωσε στις αρχές/μέσα του 2020, ωστόσο, τον περασμένο Φεβρουάριο βρισκόταν σε χαμηλότερα από τα προ πανδημίας επίπεδα (ενδεικτικά 1,68% και 1,3% σε ΗΠΑ και ΕΕ αντίστοιχα). Στις περισσότερες αναπτυσσόμενες οικονομίες ο πληθωρισμός αναμένεται να κυμανθεί σε μέτρια επίπεδα ή και να επιβραδυνθεί μέσα στα επόμενα δύο χρόνια. Ωστόσο, ο πληθωρισμός σε ορισμένες εξ αυτών θα μπορούσε να επιταχυνθεί, στην περίπτωση που τα νομίσματά του θα υποτιμούνταν εκ νέου. Με την υγειονομική κρίση σε εξέλιξη, η νομισματική πολιτική παγκοσμίως εξακολουθεί να δρα υποστηρικτικά προκειμένου να περιοριστεί ο αντίκτυπος της πανδημίας στο τραπεζικό σύστημα και τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Συγκριμένα, η FED έχει δεσμευτεί ότι θα διατηρήσει το βασικό της επιτόκιο στο εύρος 0-0,25% μέχρι το 2023, ενώ θα συνεχίσει την υποστηρικτική της στάση,

αγοράζοντας περιουσιακά στοιχεία με ρυθμό \$120 δισεκ. (0,6% του ΑΕΠ) μηνιαίως, με στόχο την μεγιστοποίηση της απασχόλησης και επίτευξη πληθωρισμού κοντά στον μακροχρόνιο στόχο του 2%. Εξαιτίας της αναστολής λειτουργίας ορισμένων κλάδων, που επηρέασε και τις σχετιζόμενες με αυτούς δραστηριότητες, όπως επίσης των περιορισμών στις επιβατικές μετακινήσεις, η πανδημία του νέου κορωνοϊού είχε ιδιαίτερα σημαντικό αντίκτυπο στο διεθνές εμπόριο. Συνολικά αυτό υποχώρησε πέρυσι κατά 5,3%, βάσει στοιχείων του CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, κατόπιν οριακής πτώσης το 2019 (-0,3%). Η ισχυρή στήριξη από παρεμβάσεις δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής σε πολλές χώρες, κυρίως σε αναπτυγμένες, συνέβαλε και στη σταδιακή κάμψη της συρρίκνωσης του παγκόσμιου εμπορίου. Συνολικά το 2020, το διεθνές εμπόριο των αναπτυγμένων χωρών υποχώρησε κατά 5,7% στο σκέλος των εξαγωγών και 6,7% στην πλευρά των εισαγωγών, έναντι αντίστοιχων μεταβολών 5,0% και 2,0% στις αναπτυσσόμενες (IOBE,2020).

Διάγραμμα 6 . Εξέλιξη εμπορίου σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: IOBE,2020

2.3 Οι οικονομικές επιπτώσεις στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Οι οικονομικές συνέπειες της ανεργίας όπως προκύπτει από την έρευνα των Miles (2020) που ασχολήθηκε με τις οικονομικές συνέπειες στο ΑΕΠ(ακαθάριστο

εγχώριο προϊόν) αναφέρει ότι είναι πολύ σημαντικές. Πιο ειδικά σχετικά με την ελληνική οικονομία, προκύπτει ότι υπάρχει μείωση του ΑΕΠ κατά 5,67% και 7,16%, της απασχόλησης κατά 5,32% και 7,20%, και των συνολικών εισαγωγών κατά 10,40% και 15,53%, αντίστοιχα. Οι μεγαλύτερες μειώσεις στην οικονομία συναντώνται στην μείωση των εξαγωγών και του τουρισμού. Παρατηρείται αύξηση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Αγαθών και Υπηρεσιών τόσο το υπουργείο όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να τα υποεκτιμούν (‘ΚΕΠΕ: Οι επιπτώσεις του Covid-19 στην ελληνική οικονομία’).

Στον παρακάτω πίνακα περιγράφονται τα στοιχεία του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) και σύμφωνα με τις τρίμηνες εκθέσεις το πρώτο τρίμηνο του 2019 σημειώθηκε θετική μεταβολή συγκριτικά με το 2018 κατά 0,2% ενώ ως προς το αντίστοιχο του προηγούμενου έτους κατά 2,7%. Συμπερασματικά στο τελευταίο τρίμηνο του έτους αν και υπήρχε αύξηση του ΑΕΠ κατά 1%, τριμηνιαία, υπήρξε αρνητική μεταβολή και μείωση κατά -0,7%.

Πίνακας 1: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Ελλάδας για τα έτη 2018-2019 σε όρους όγκου.

Έτος	Τρίμηνο	Όγκος Έτος αναφοράς 2010	Μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο	Μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο προηγούμενου έτους
2018	I	47418	0,5%	2,7%
	II	47337	-,2%	1,4%
	III	47770	0,9%	1,9%
	IV	48040	0,6%	1,8%
	Σύνολο:	190565		
2019	I	48156	0,2%	1,6%
	II	48651	1,0%	2,8%
	III	48851	0,4%	2,3%
	IV	48515	-0,7%	1,0%
	σύνολο:	194172		

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Στον παρακάτω πίνακα το ακαθάριστο εθνικό προϊόν παρουσιάζεται στις τιμές που υπήρχαν στο πρώτο τρίμηνο του 2019 και ήταν υψηλότερες συγκριτικά με τις αντίστοιχες τιμές του πρώτου τριμήνου του 2014 κατά 2,1%. Επιπλέον, και στο δεύτερο και το τρίτο τρίμηνο του 2019 αποτυπώνονται αυξημένα κατά 3 και 1,2% από τα αντίστοιχα του προηγούμενου έτους. Το ΑΕΠ του τέταρτου τριμήνου του 2019 βρίσκεται στα ίδια επίπεδα με αυτό του 2018. Συγκεντρωτικά το ονομαστικό ΑΕΠ για το 2019 έφτασε στα 187.048 εκατομμύρια από τα 184.153 του 2018, με αύξηση κατά 1,5%. Το 2018 υπήρχε αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ σε σχέση με το 2017 κατά 2,5%.

Πίνακας 2 Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν παρουσιάζεται στις τιμές που υπήρχαν στο πρώτο τρίμηνο του 2019

Έτος	Τρίμηνο	Σε τρέχουσες τιμές	Μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους
2018	I	45654	2,8%
	II	45681	45681
	III	46339	2,5
	IV	46480	2,5%
	Σύνολο:	184153	
2019	I	46628	2,1%
	II	47050	3,0%
	III	46883	1,02%
	IV	464865	0,0%
	σύνολο:	187048	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

2.4 Οι οικονομικές επιπτώσεις στην εργασία

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) με ανακοίνωσή της τον Απρίλιο του 2020 σχετικά με το εργατικό δυναμικό της χώρας αποτύπωσε την κατάσταση ως εξής: Η ανεργία για τον Ιανουάριο του 2020 ήταν 16,4%, δηλαδή σημείωσε μείωση 2,1

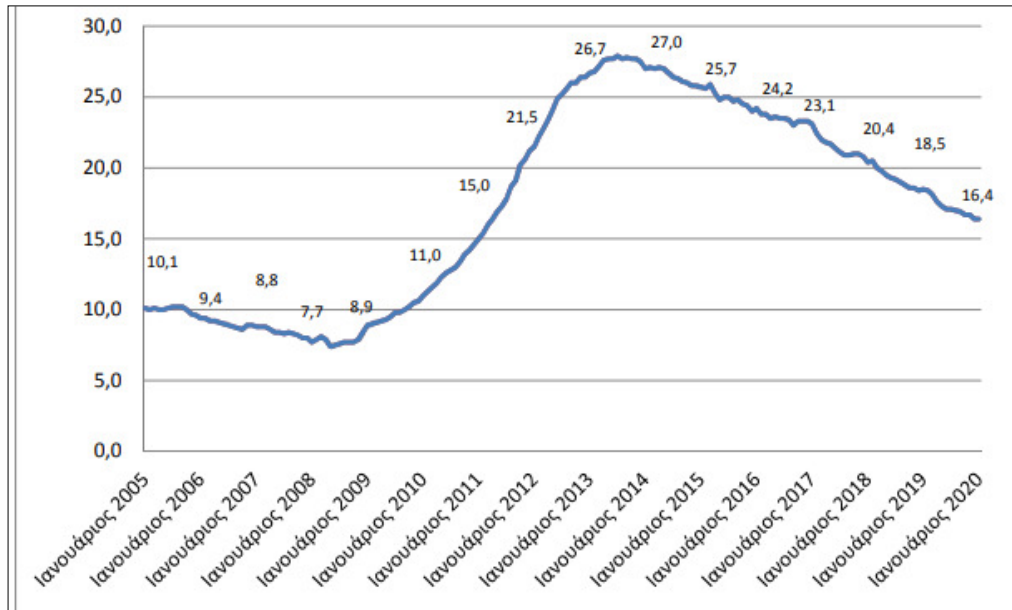
μονάδες από τον Ιανουάριο του 2019 και οι εργαζόμενοι έφτασαν τους 3.911.640 από 3.865.733. Οι άνεργοι από τον Ιανουάριο του 2019 που ήταν 877.810 μειώθηκαν στους 767.320 τον Ιανουάριο του 2020. Αυτή ήταν μια πολύ σημαντική μεταβολή τόσο σε απόλυτα νούμερα (110.490) όσο και σε ποσοστό (12,59%). Το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται το Δεκέμβριο στην ΕΕ σε 7.5%. Τον Δεκέμβριο του 2020 3.138 εκατομμύρια νέοι κάτω των 25 ετών ήταν άνεργοι στην ΕΕ, με ένα ποσοστό ανεργίας 17.8%. Η ανεργία στους νέους σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2019 αυξήθηκε κατά 438.000 στην ΕΕ (Eurostat,2021). Στην Ελλάδα σύμφωνα με τη ΕΛΣΤΑΤ(2021) το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 16,5% για τον Νοέμβριο του 2020.(ΕΛΣΤΑΤ,2021).

Πίνακας 3 Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-202

Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-202				
	2019	2020	Μεταβολή	Μεταβολή ποσοστιαία
Απασχολούμενοι	3865733	3911640	45907	0,0119
Άνεργοι	877810	767320	-110490	-0,0119
Οικονομικά μη ενεργοί	3209491	3227562	18071	0,00056
Ποσοστό ανεργίας	18,5	16,4	-2,1	-0,1135

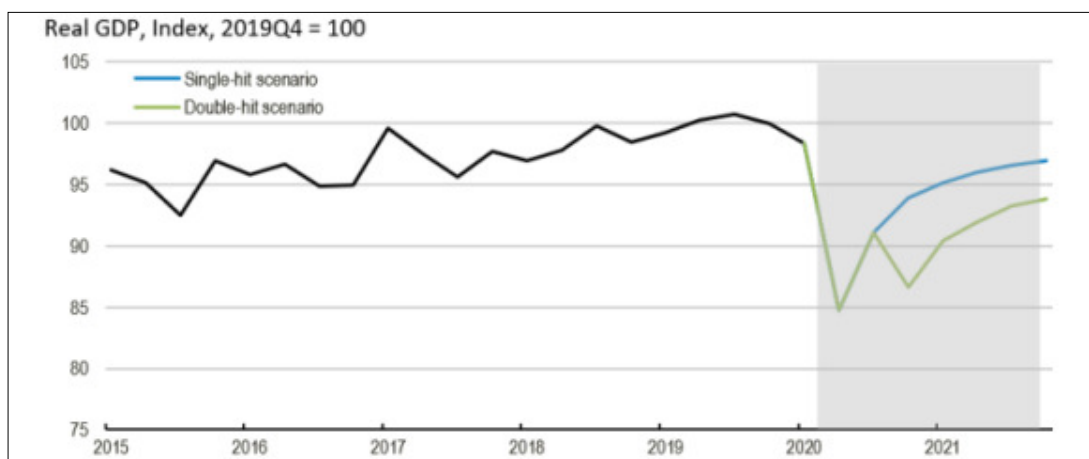
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Σύμφωνα με τον ILO (2021) η πανδημία έφερε μία σημαντική απώλεια 255 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας το 2020, και η απώλεια σε εργατοώρες το 2020 ήταν τετραπλάσια συγκριτικά με το 2009, την εποχή της οικονομικής κρίσης. Η μείωση αυτή προκλήθηκε από την ανεργία αλλά και την μείωση του ωραρίου εργασίας και επιπλέον ανέβηκαν και οι δείκτες παγκόσμιας φτώχειας για πρώτη φορά έπειτα από είκοσι χρόνια.

Διάγραμμα 7: Ποσοστό ανεργίας Ελλάδας, Ιανουάριος 2005-2020.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2020

Διάγραμμα 8 The COVID-19 shock Interrupts Greece's recovery and creates exceptional uncertainty

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2020

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαθέσει 3,7 τρισεκατομμύρια ευρώ, με 240 δισεκατομμύρια ευρώ προκειμένου να στηρίξει τα μέλη κράτη (EU,2020).

Πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξε η τηλεργασία στη διάρκεια της πανδημίας. Στις παρακάτω περιοχές στους τομείς παροχής υπηρεσιών η τηλεργασία είναι υποχρεωτική στο 60%:η Περιφέρεια Αττικής, καθώς και οι Περιφερειακές Ενότητες Αχαΐας, Αρκαδίας, Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Λευκάδας (εκτός από το Μεγανήσι),

Φθιώτιδας, Αργολίδας, Κορινθίας, Θεσπρωτίας, Άρτας, Σάμου, Βοιωτίας, Χίου, Αιτωλοακαρνανίας, Ρόδου, Ηρακλείου και Ευβοίας (εκτός από τη Σκύρο) και ο Δήμος Καλυμνίων. Στις υπόλοιπες περιοχές αυξημένου κινδύνου η τηλεργασία καθίσταται υποχρεωτική στο μέγιστο δυνατό ποσοστό, εφόσον συνάδει προς τη φύση των καθηκόντων, ανεξαρτήτως εάν αφορά ευάλωτη/αυξημένου κινδύνου ομάδα ('Lockdown : Τηλεργασία στο 60% – Ποιες περιοχές αφορά').

Η υποχρεωτική τηλεργασία προαναγγέλλεται στο σύστημα «Εργάνη» με το ειδικό έντυπο (4.1), ενώ η μη τήρηση του ορίου επιφέρει την επιβολή προστίμου 3.000 ευρώ. Στο μέγιστο βαθμό θα εφαρμόζεται η τηλεργασία στο δημόσιο όπου συνάδει με τη φύση των καθηκόντων των υπαλλήλων ενώ εξ αποστάσεως θα συνεχίσουν να εργάζονται τα ευπαθή άτομα. Στις υπηρεσίες θα βρίσκεται μόνο το απολύτως αναγκαίο προσωπικό και στις περιπτώσεις που δε μπορεί να εφαρμοστεί τηλεργασία, οι υπάλληλοι θα δουλεύουν εκ περιτροπής. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής ένας στους έξι (17%) Έλληνες είχε εμπειρία τηλεργασίας πριν την πανδημία. Οι άνδρες είχαν λίγο μεγαλύτερη εμπειρία τηλεργασίας από τις γυναίκες. Οι κάτοικοι των κωμοπόλεων και των μικρών πόλεων είχαν μεγαλύτερη εμπειρία από τους κατοίκους των χωριών και των μεγάλων αστικών κέντρων.

Παράλληλα, εργαζόμενοι υψηλού μορφωτικού επιπέδου είχαν σημαντικά μεγαλύτερη εμπειρία από εργαζομένους χαμηλότερου επιπέδου, ενώ άτομα με αναπηρίες είχαν πολύ μεγαλύτερη εμπειρία από τα άτομα με άλλα προβλήματα υγείας και ακόμα μεγαλύτερη από άτομα χωρίς προβλήματα. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι αυτοαπασχολούμενοι είχαν μεγαλύτερη εμπειρία από άλλες κατηγορίες εργαζομένων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενοι 36-65 χρόνων και οι ιδιωτικοί υπάλληλοι 18-35 χρόνων είχαν τη μεγαλύτερη εμπειρία στον κλάδο τους. Οι απόψεις όσων τηλεργάστηκαν για τη νέα αυτή μορφή εργασίας είναι μάλλον μοιρασμένες ως προς τον βαθμό δυσκολίας της αν και οι περισσότεροι φαίνεται να προτιμούν την παραδοσιακή μορφή ('Lockdown : Τηλεργασία στο 60% – Ποιες περιοχές αφορά').

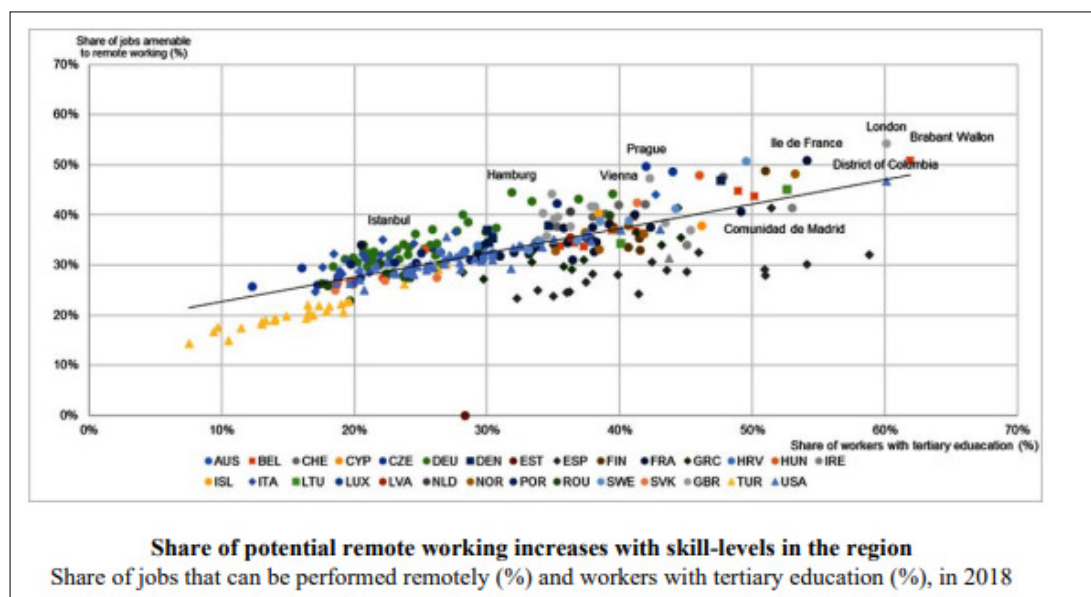
Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat (2021) για το εργατικό δυναμικό σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2019 η ανεργία αυξήθηκε κατά 1.951 εκατομμύρια στην ΕΕ, ενώ οι άνεργοι άνδρες και γυναίκες το Δεκέμβριο του 2020 ανέρχονται στην ΕΕ σε 16 εκατομμύρια.

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε υγειονομική, οικονομική, ανθρωπιστική κρίση αλλάζοντας τη ζωή σε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Κάποιες συνέπειες της παγκόσμιας ύφεσης και του lockdown αποτελούν η πτώση της συναλλακτικής δραστηριότητας, η απουσία λειτουργίας παραγωγικών μονάδων, η αύξηση κόστους, οι ελλείψεις σε πρώτες ύλες . Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο(2020) οι συνέπειες της πανδημίας ενίσχυσαν τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες επηρεάζοντας τους φτωχότερους και κοινωνικά ευάλωτους. Αναφέρεται επίσης πως οι οικονομική κρίση έχει ιδιαίτερα σημαντικές επιπτώσεις στις πιο ευάλωτες οικονομίες(‘Lockdown : Τηλεργασία στο 60% – Ποιες περιοχές αφορά’).

2.5 Αρνητικές Επιπτώσεις

Η αλληλεπίδραση των ρόλων μέσα στο σπίτι καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την επιτυχία της τηλεργασίας. Ένας πρώτος παράγοντας είναι ο ανθρώπινος παράγοντας, γίνεται συνεπώς λόγος για την / τον σύζυγο, τα παιδιά ή όποιο άλλο μέλος της οικογένειας. Τα μέλη της οικογένειας είναι σε θέση να βοηθήσουν ή να παρεμποδίσουν το έργο του τηλεεργαζόμενου ανάλογα με τη στάση τους. Όταν για παράδειγμα μία σύζυγος γίνεται πολύ απαιτητική και εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι ο σύζυγος εργάζεται σπίτι και διαρκώς του, αποσπά την προσοχή με το να του ζητά να διεκπεραιώσει δουλειές του σπιτιού. Ένα άλλο παράδειγμα είναι αυτό των παιδιών που παίζουν και φωνάζουν μέσα στο σπίτι όταν η μητέρα προσπαθεί να εργαστεί μπροστά από τον υπολογιστή. Ακόμη, όταν ο τηλεεργαζόμενος είναι συνεχώς απομονωμένος στο γραφείο του και δεν συμμετέχει στην οικογενειακή ζωή, δημιουργεί ίσως εντονότερο πρόβλημα παρά αν εργαζόταν στην επιχείρηση. Η εναρμόνιση των ρόλων και η ισορροπία των υποχρεώσεων συμβάλλει σημαντικά στην ομαλή διεξαγωγή της τηλεργασίας. Θα πρέπει τόσο ο τηλεεργαζόμενος όσο και τα λοιπά μέλη να κατανοούν αλλήλους. Ο κοινός σχεδιασμός κάποιου προγράμματος (ώρες φαγητού, ψυχαγωγίας, κ.λ.π.) είναι μια πολύ καλή λύση για να συνεχιστεί η ήρεμη οικογενειακή ζωή και παράλληλα να εκπληρωθούν και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις. Σύμφωνα με τους Betcherman και συν.(2020) στην Ελλάδα παρατηρήθηκε μια πτώση στην απασχόληση κατά 12% σε σχέση με τις προβλεπόμενες τιμές εάν δεν είχε ξεσπάσει η πανδημία COVID-19. Αυτό πιθανώς να οφείλεται σε μεγάλη μείωση εποχικών προσλήψεων ιδιαίτερα στον τομέα του

τουρισμού. Τα ποσοστά επίσης ανεργίας δεν αυξήθηκαν γεγονός που ίσως να επηρεάστηκε από τα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων σε αποτροπή απολύσεων. Όμως εγείρει και ανησυχίες σχετικά με τον κίνδυνο κοινωνικής απομόνωσης, θέματα εργονομίας αλλά και χρόνου εργασίας. Σύμφωνα με τον OECD(2020) η ικανότητα εργασίας από απόσταση διαφέρει ανάλογα με το είδος εργασίας και την περιοχή. Έτσι οι εργασίες που γίνονται σε εξωτερικό χώρο σε αντίθεση με εκείνες που χρειάζονται έναν υπολογιστή και μια σύνδεση internet, είναι δύσκολό να γίνουν εξ αποστάσεως. Επίσης φάνηκε πως τα μεγάλα αστικά κέντρα έχουν μεγαλύτερο ποσοστό εργασίας από απόσταση σε σχέση με την επαρχία. Ακόμη παρουσιάζονται διαφορές ανάμεσα σε χώρες. Όπως αναφέρεται στο Λουξεμβούργο η εργασία μπορεί να γίνει από το σπίτι σε ένα ποσοστό 50% ενώ στην Τουρκία κατά 21%. Φαίνεται ακόμη πως η δυνατότητα εργασίας από το σπίτι μιας περιοχής αντανακλά και τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού όπως παρουσιάζεται και στην παρακάτω εικόνα του OECD(OECD,2020).

Διάγραμμα 9 Share of potential remote working increases with skill-levels in the region Share of jobs that can be performed remotely (%) and workers with tertiary education (%), in 2018

Πηγή: OECD calculations based on European Labour Force Survey, American Community Survey, Turkish Household Labour Force Survey and Occupational Information Network data

Όμως όπως επισημαίνεται επίσης από τον OECD(2020) η δυνατότητα εργασίας από απόσταση μπορεί να μην είναι δυνατή για τεχνικούς λόγους όπως έλλειψη

εξοπλισμού, για οικογενειακούς λόγους όπως η φροντίδα των παιδιών λόγω κλεισίματος των σχολείων. Βέβαια όπως υπογραμμίζεται για να είναι βιώσιμη η τηλεργασία θα πρέπει να υπάρχει ζήτηση και να μη έχει καταρρεύσει η οικονομία

2.6 Θετικές Επιπτώσεις

Η εργασία από το σπίτι προσφέρει αποφόρτιση και μεγαλύτερη χαλαρότητα σε σχέση με τη φυσική παρουσία στο γραφείο. Ο άνθρωπος διαθέτει περισσότερη αυτονομία ως προς τα ωράρια και το χώρο εργασίας. Επίσης, μέσω της τηλεργασίας εκτοξεύεται η παραγωγικότητα των εργαζομένων όταν δουλεύουν απερίσπαστα και είναι πιο συγκεντρωμένοι. Έτσι αυξάνεται ο ωφέλιμος χρόνος εργασίας, εφόσον κερδίζουν τον χρόνο από την μετακίνηση και έτσι καλύπτουν μεγαλύτερο όγκο εργασίας στο σπίτι.

Οι Foucault και Galasso (2020) αναφέρουν πως η μαζική αύξηση της τηλεργασίας συνεισφέρει στην αντιμετώπιση της πανδημίας μέσω της ευελιξίας που δίνει στα άτομα ώστε να μπορούν να εργάζονται και ταυτόχρονα να υποστηρίζουν την οικογένειά τους ειδικά με το κλείσιμο των σχολείων(“Ένας χρόνος Covid-τηλεργασία: Τα οφέλη, οι προβληματισμοί των εργαζομένων”).

Παράλληλα, πολλοί άνθρωποι αισθάνονται πιο άνετα στο χώρο τους, ενισχύοντας τη δημιουργικότητά τους, πράγμα το οποίο καθρεπτίζεται και στην ποιότητα της δουλειάς τους. Ο άνθρωπος έτσι μπορεί να ισορροπήσει καλύτερα την οικογενειακή και την επαγγελματική ζωή. Επίσης, η τηλεργασία έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του στρες. Όσον αφορά την περίοδο αυτή της Πανδημίας, αλλά και γενικότερα, οι άνθρωποι είναι εκτεθειμένοι σε αρρώστιες και ιώσεις και το να δουλεύει κάποιος από το σπίτι, βοηθά στο να αναρρώσει πιο γρήγορα, αλλά και να μην μεταδίδει ασθένειες στους άλλους.

Από τη γέννηση νέων αναγκών και υπηρεσιών που θα αναδειχτούν υπάρχουν 5 επαγγελματικοί κλάδοι που θα ωφεληθούν, βοηθώντας την οικονομία να ανακάμψει μέσω της ραγδαίας ανάπτυξης τους.

Επαγγέλματα που σχετίζονται με τον αυτοματισμό

Η στροφή των επιχειρήσεων στον αυτοματισμό, αναμένεται να είναι μεγάλη και με τεράστια ποσά επενδύσεων τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η αγορά

αυτοματοποιημένων οχημάτων, αυτόματων καροτσιών και αυτόνομων κινούμενων ρομπότ αναμένεται σε παγκόσμιο επίπεδο να υπερτριπλασιάσει τον τζίρο της.

✓ **Υγειονομικό προσωπικό**

Η ζήτηση γιατρών και νοσηλευτών είναι ήδη τεράστια σε παγκόσμιο επίπεδο και αυτό δεν αναμένεται να αλλάξει για αρκετό καιρό μετά το τέλος της επιδημίας. Αν θα αφήσει κάτι θετικό πίσω της είναι η καλύτερη στελέχωση και ο εξοπλισμός των Εθνικών Συστημάτων Υγείας και των ιδιωτικών νοσοκομείων. Μόνο στην πλατφόρμα ανεύρεσης εργασίας Indeed.com υπάρχουν αυτή τη στιγμή πάνω από 96.000 ανοιχτές θέσεις για υγειονομικό προσωπικό, από μεταφορείς ασθενών έως αναλυτές δεδομένων για την καταγραφή και μελέτη των επιδημιολογικών στοιχείων (dataspecialists).

✓ **Υπηρεσίες Crowdsourcing**

Η online αγορά προϊόντων κάνει πλέον θραύση σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνο η Amazon έχει προκηρύξει 100.000 προσλήψεις εν μέσω επιδημίας, αλλά ο κλάδος που πραγματικά έχει εκτοξευτεί είναι αυτός των τροφίμων. Αυτές οι διαδικτυακές υπηρεσίες τύπου Crowdsourcing αναμένεται να γνωρίζουν άνθιση σε όλο τον κόσμο, καθώς μοιάζει σχεδόν δεδομένο ότι οι ηλεκτρονικές παραγγελίες τροφίμων ήρθαν για να μείνουν από τη στιγμή που η πρόθεση αποφυγής του συνωστισμού στα σούπερ-μάρκετ αναμένεται να παγιωθεί για αρκετό κόσμο.

✓ **Ηλεκτρονικά σούπερ-μάρκετ / οπωροπωλεία**

Σε συνέχεια όλων των παραπάνω, εξυπακούεται ότι θα αναβαθμιστεί κατακόρυφα το επίπεδο των on-line υπηρεσιών από τα καταστήματα τροφίμων. Ολοένα και περισσότερα ακόμη και στην Ελλάδα δημιουργούν ή στελεχώνουν το τμήμα διαδικτυακών παραγγελιών και είναι σαφές ότι όσα καταφέρουν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις θα υπερβούν και τον ανταγωνισμό. Ήδη έχουν προκύψει κάποια καταστήματα που έχουν ως αποκλειστική στόχευση την εξυπηρέτηση κατ' οίκων, ενώ στη χώρα μας έχουν εντοπιστεί περιπτώσεις οπωροπωλείων που εντάσσουν αυτή την υπηρεσία στο «δυναμικό» τους.

✓ **Τεχνολογία πληροφοριών**

Η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας (IT) θα είναι για χρόνια το επάγγελμα του μέλλοντος, αλλά στην παρούσα συγκυρία αναμένεται οι «θιασώτες» της να

γίνουν ακόμα πιο περιζήτητοι. Η τηλεργασία δεν είναι κάτι που θα εκλείψει την επόμενη μέρα, πολλές εταιρίες – κάποιιοι εκ των οποίων κολοσσοί – θα τη διατηρήσουν σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό και τα τμήματα που θα απορροφήσουν το «βάρος» είναι αυτά της τεχνικής υποστήριξης. Οι ειδικοί των δικτύων υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών θα κληθούν να υποστηρίξουν αυτή την αλλαγή πλεύσης στο εργασιακό μοντέλο, που θα στηρίζεται στην on-line και όχι την προσωπική επαφή.

Οι εργαζόμενοι σε γενικές γραμμές φαίνεται να διάκινται θετικά έναντι της τηλεργασίας, σύμφωνα με την έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πιο συγκεκριμένα, οι τηλεεργαζόμενοι φαίνεται να αναγνωρίζουν σχεδόν απόλυτα ότι η τηλεργασία έχει οφέλη κόστους και θεωρούν ότι τους στηρίζουν κατά την τηλεργασία πρωτίστως οι συνάδελφοι και δευτερευόντως οι προϊστάμενοι και εργοδότες, σε μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Σε μικρότερο βαθμό θεωρούν ότι η τηλεργασία ενισχύει την παραγωγικότητά τους, αν και γενικά είναι ευχαριστημένοι από την ευκαιρία να εργαστούν εξ αποστάσεως (' 5 επαγγελματικοί κλάδοι που έχουν ωφεληθεί από τη γέννηση νέων αναγκών και υπηρεσίες που θα αναδειχτούν την επόμενη μέρα, βοηθώντας την οικονομία να ανακάμψει μέσω της ραγδαίας ανάπτυξης τους').

2.7 Εμπορικό Ισοζύγιο

Τον Απρίλιο του 2020 η ΕΛΣΤΑΤ ανακοίνωσε τις εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας για τον Φεβρουάριο του 2020. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα τον Φεβρουάριο του 2020 οι εισαγωγές έφτασαν στο ποσό των 4,322 δις € ενώ το σύνολο των εξαγωγών ανήλθε στο ποσό των 2,635 δις €. Αυτό έφερε ένα αποτέλεσμα ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο κατά 1,687 δις €. Συγκριτικά με τον Φεβρουάριο του προηγούμενου χρόνου που υπήρχε αύξηση των εισαγωγών κατά 1,5% αλλά και μείωση των εξαγωγών κατά 2,1% με αποτέλεσμα την αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 7,8%. Εξαιρέση σημειώθηκε στα προϊόντα του πετρελαίου σε σχέση με τον προηγούμενο Φεβρουάριο αλλά όμως υπήρξε και μια μεγάλη αύξηση των εξαγωγών κατά 8,6%(ΕΛΣΤΑΤ, 2020).

Πίνακας 4 Εμπορικό Ισοζύγιο : Φεβρουάριος 2018-2020

Εμπορικό Ισοζύγιο :Φεβρουάριος 2018-2020					
	2018	2019(1)	2020(1)	2019/2018	2020/2019
A εισαγωγές					
Σύνολο	3926,70	4.256,70	4.322,40	8,4	1,5
Χωρίς την αξία των πλοίων	3918,90	4247,50	4307,50	8,4	1,4
Χωρίς των πετρελαιοειδών με την αξία πλοίων	2928,50	3290,10	3326,70	12,6	1,1
B. Εξαγωγές - Αποστολές					
Σύνολο	2426,30	2690,90	2635,20	10,9	-2,1
Χωρίς την αξία των πλοίων	2417,60	2683,10	2627,10	11	-2,1
Χωρίς των πετρελαιοειδών, με την αξία των πλοίων	1697,20	1864,20	2023,60	9,8	8,6
Χωρίς των πετρελαιοειδών, και της αξία των πλοίων	1688,50	1856,40	2015,50	9,9	8,6
Γ. Εμπορικό ισοζύγιο	1.500,40	1.565,80	-1,687,20	4,4	7,8

Δ . Εμπορικό	-1.501,30	-1.564,40	-1680,40	4,2	7,4
ισοζύγιο χωρίς την αξία των πλοίων					
Ε. Εμπορικό	-1.231,30	-1.435,10	-1.318,00	16,6	8,2
ισοζύγιο Χωρίς των πετρελαιοειδών, με την αξία των πλοίων					
ΣΤ. Εμπορικό	1.232,20	-1.433,70	-1.311,20	16,4	-8,5
ισοζύγιο Χωρίς των πετρελαιοειδών και της αξίας των πλοίων -					

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2020

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία της Έρευνας

3.1 Σκοποί και στόχοι

Το κύριο ερευνητικό ερώτημα που είναι και ο στόχος ανταπόκρισης αυτής της πτυχιακής είναι η αναμενόμενη οικονομική επίπτωση της πανδημίας covid-19 σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο με βάση τα τρέχοντα δεδομένα. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα βασιστεί σε ερωτήσεις μέσω ερωτηματολογίων

Για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα επιλέχτηκε ως καταλληλότερο είδος μελέτης η ποσοτική μελέτη συσχέτισης, εξαιτίας των μεθόδων που χαρακτηρίζεται για οργάνωση και περίληψη μιας σειράς δεδομένων εύκολα και σύντομα μέσω πινάκων, γραφημάτων και προσδιορισμού μιας ή περισσότερων αντιπροσωπευτικών τιμών (Σαχίνη – Καρδάση, 1997).

3.2 Δεδομένα, πηγές και επιλογή της κατάλληλης μελέτης

Μέσα από τη βιβλιογραφική έρευνα και μελέτη υπάρχουν αρκετά εργαλεία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την ενημέρωση των στόχων στο πεδίο εφαρμογής. Λαμβάνοντας υπόψη τα ερευνητικά δεδομένα αλλά και τις προηγούμενες μελέτες που έχουν λάβει χώρα η ποσοτική έρευνα με ερωτήσεις κλειστού τύπου αποτελεί μία επιλογή με πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Η ποιοτική έρευνα δίνει τη δυνατότητα μίας βαθύτερης ανάλυσης και ερμηνείας των δεδομένων (Mason, 2003).

3.3 Επιλογή μεθόδου της παρούσης εργασίας

Η επιλογή της ποσοτικής μεθόδου στην παρούσα μελέτη, είναι το ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από φοιτητές του τμήματος Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών ως νέα άτομα που βγαίνουν στην αγορά εργασίας αλλά και πολλοί από αυτούς εργάζονται ήδη και είχαν επιπτώσεις από τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Το ερωτηματολόγιο έγινε τον μήνα Ιανουάριο του 2022 και αμέσως λόγω συνθηκών συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά από τους φοιτητές. Η συμπλήρωσή του έγινε τον Φεβρουάριο του 2022.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με σκοπό να ανταποκρίνεται στον στόχο της έρευνας, και να έχει άμεση σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα, εξασφαλίζοντας την εκούσια συμμετοχή των ερωτηθέντων απαντώντας πάντα με ακριβείς πληροφορίες (Robson, 2010). Παράλληλα ακολουθήθηκε μία συγκεκριμένη δομή σχετικά με τον σχεδιασμό του, τη σαφήνεια των ερωτήσεων, αλλά και τις οδηγίες συμπλήρωσης, και τους στόχους της μελέτης.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με τη χρήση του λογισμικού δημιουργίας ερωτηματολογίων Google Forms. Λόγω της ιδιαιτερότητας της κατάστασης δόθηκε σε ηλεκτρονική μορφή στους συμμετέχοντες, γεγονός που βοήθησε και την γρήγορη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων ενώ συμπληρώθηκαν 97 ερωτηματολόγια.

3.4 Συλλογή-Επιλογή κλίμακας ποσοτικοποίησης

3.4.1 Περιγραφή του υπό εξέταση πληθυσμού και δείγματος

Ο υπό εξέταση πληθυσμός αφορούσε άτομα νέους ηλικίας 20-28 ετών, φοιτητές, εργαζόμενους και ανέργους του τμήματος Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών

3.4.2 Περιορισμοί και προβλήματα κατά τη διενέργεια της έρευνας

Το θέμα της εργασίας περιόρισε σε σημαντικό βαθμό τις βιβλιογραφικές αναφορές καθώς πρόκειται για μία καινούργια κατάσταση για κάθε χώρα για κάθε ερωτώμενο, με αποτέλεσμα να λείπει το στοιχείο της συγκριτικής προσέγγισης. Επίσης κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας υπήρξαν κάποια προβλήματα που εμποδίζουν τη γενίκευση των ευρημάτων της όπως το μικρό μέγεθος του τελικού δείγματος πληθυσμού που συμμετείχε στη συμπλήρωση του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου.

3.5 Ερευνητική Διαδικασία

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε τον Ιανουάριο του 2022. Τον Δεκέμβριο του 2022 κατασκευάστηκε το ερωτηματολόγιο σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

1. Δημιουργία του ερωτηματολογίου σε Word και στη συνέχεια με τη χρήση του λογισμικού Google Forms.

2. Αποστολή του ερωτηματολογίου σε ορισμένα άτομα για πιλοτική συμπλήρωση και βελτιστοποίηση του ερευνητικού εργαλείου.
3. Ηλεκτρονική συλλογή των δεδομένων.
4. Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων στο περιβάλλον του Excel
5. Εξαγωγή συμπερασμάτων από τα αποτελέσματα της ανάλυσης.

Κεφάλαιο 4 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Αφού ολοκληρώθηκε η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ακολούθησε η ανάλυσή τους καθώς και τα αντίστοιχα γραφήματα. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ανάλυση των δεδομένων και διερευνήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης.

4.1 Δημογραφικά στοιχεία

Στην πρώτη ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις που αφορούν δημογραφικά στοιχεία όπως το Φύλο, η Ηλικία, η πόλη διαμονής, το μηνιαίο εισόδημα, τις πηγές τους εισοδήματος . Ως προς το Φύλο, τα αποτελέσματα έδειξαν τις γυναίκες να συμμετέχουν στην έρευνα σε ποσοστό 460,8%(59 άτομα) και τους άνδρες με ποσοστό 37,1% (36 άτομα). Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει με αναλυτικό τρόπο την κατανομή της συμμετοχής ανά Φύλο.

Διάγραμμα 10 Φύλο

Πίνακας 5 κατά φύλο

Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Άνδρες	36	37,1
Γυναίκες	59	60,8
Σύνολο	95	100

(Δεν απάντησαν δύο)Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 6 ποσοστό 50,5% των ερωτηθέντων ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 23-27, το 30,9% στην ηλικιακή ομάδα 28 και άνω, το 18,6% στην ηλικιακή ομάδα 18-22.

Πίνακας 6 κατά ομάδα ηλικιών

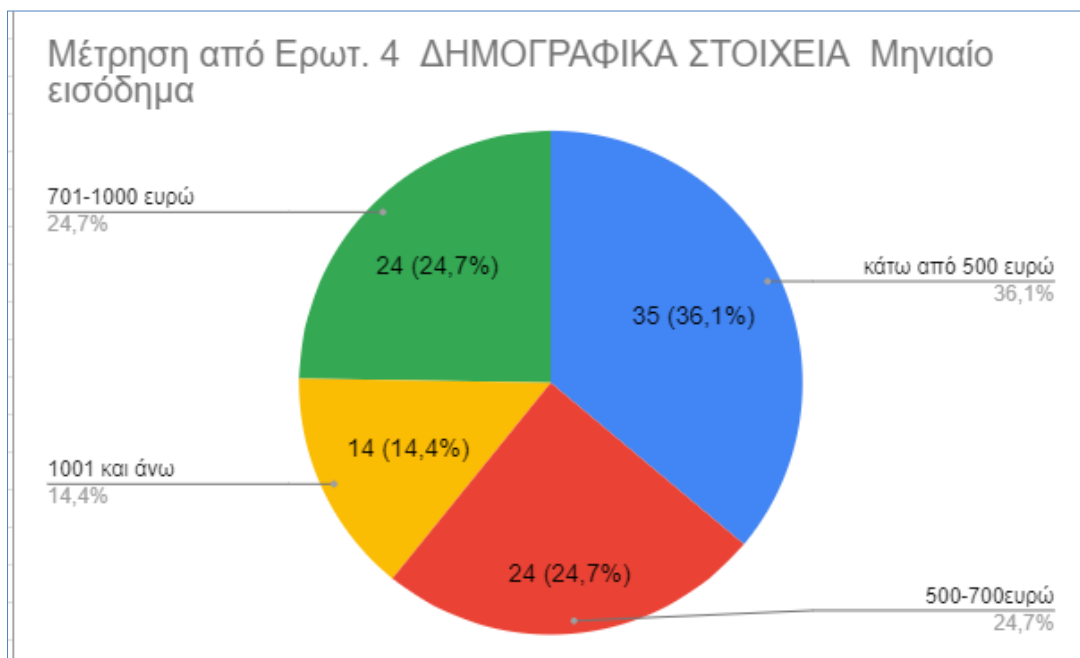
Ηλικία	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
18-22 ετών	18	18.6
23-27 ετών	49	50.5
28 και άνω	30	30.9
Σύνολο	97	100

Από τον Πίνακα 7 προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων (34%) διαμένει στην Αθήνα και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό μένει στην Πάτρα(26,8%).

Πίνακας 7 Πόλη διαμονής των ερωτηθέντων

Πόλη Διαμονής	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πάτρα	26	26.8
Αθήνα	33	34.0
Αργος	1	1.0
Ασπρόπυργος	1	1.0
Βαρθολομιό	3	3.1
Γαστούνη	1	1.0
Θεσσαλονίκη	5	5.0
Ιωάννινα	5	5.0
Καλαμάτα	1	1.0
Καρδίτσα	1	1.0
Κάτω Αχαΐα	2	2.0
Κέρκυρα	2	2.0
Κρήτη	1	1.0
Λαμία	1	1.0
Λιβαδειά	1	1.0
Ξάνθη	1	2.1
Πύργος	1	1.0
Σάμος	1	1.0
Τρίπολη	1	1.0
Τρίκαλα	1	1.0
Ελευσίνα	1	1.0
Πειραιάς	1	1.0
Χανιά	1	1.0

Ρίο	2	2.0
Λονδίνο	1	1.0
Ναύπλιο	1	1.0
Λάρισα	1	1.0
Σύνολο	97	100

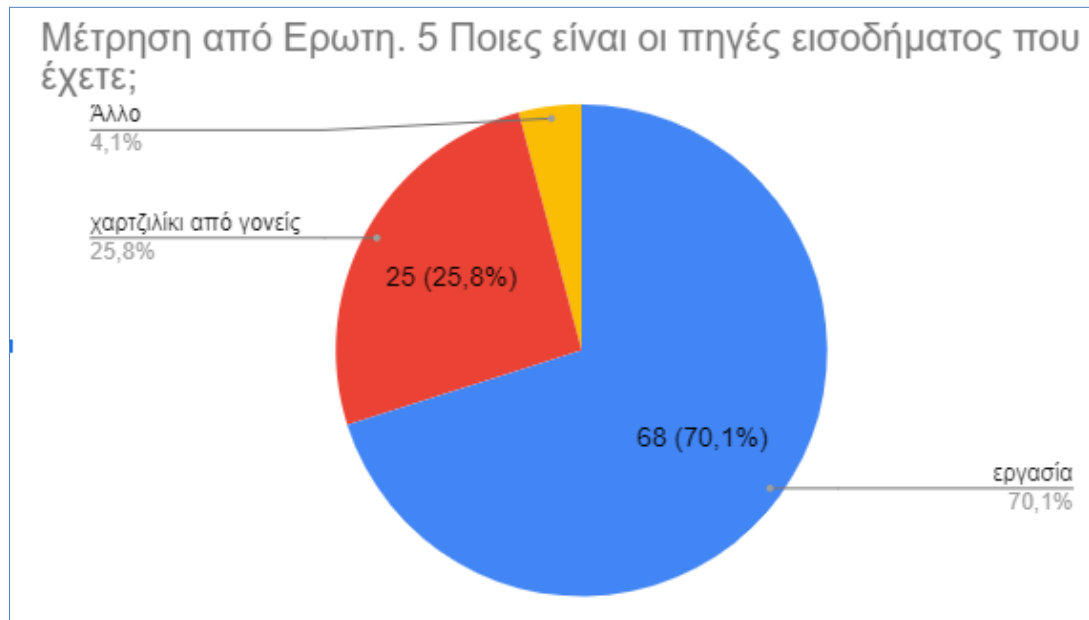
Διάγραμμα 11 Μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντων

Στην ερώτηση για το μηνιαίο εισόδημα ένα μεγάλο ποσοστό (36,1%) έχει κάτω από 500 ευρώ, ακολουθεί ένα ποσοστό (24,7%) με εισόδημα από 500-700 ευρώ και επίσης το ίδιο ποσοστό έχει εισόδημα 701-1000 ευρώ και μόνο ένα μικρό ποσοτό έχει εισόδημα πάνω από 1000 ευρώ

Πίνακας 8 Μηνιαίο Εισόδημα

Μηνιαίο Εισόδημα	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Κάτω από 500	35	36.1
500-700	24	24.7
701-1000	24	27.7
1001 και άνω	14	14.4

.	28	16.28
	97	100

Διάγραμμα 12 Πηγές εισοδήματος

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αποτυπώνονται το παραπάνω διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών (70,1%) εργάζεται και το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό(25,8%) έχει το εισόδημα από το χαρτζιλίκι των γονιών του και μόνο ένα μικρό ποσοστό(4,1%) απάντησε ότι το μηνιαίο εισόδημα που έχει προέρχεται από κάτι άλλο.

Πίνακας 9 Πηγές Εισοδήματος

Πηγές	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Εργασία	68	70.1
Χαρτζιλίκι από γονείς	25	25.8
Άλλο	4	4.1
	97	100

Πίνακας 10 Περισσότερες πιθανότητες ανεργίας εξαιτίας της πανδημίας

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	2	2.1
Λίγο	12	12.4
Αρκετά	51	52.6
Πολύ	27	27.8
Πάρα Πολύ	5	5.2
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Οι ερωτώμενοι θεωρούν σε μεγαλύτερο ποσοστό(38,1%) ότι η πανδημία συρρίκνωσε τα εισοδήματά τους «αρκετά», «Λίγο» ένα ποσοστό (30,9%), «Πολύ» ένα ποσοστό(13,4%), Πάρα Πολύ» ένα ποσοστό (5,2%),ενώ ένα ποσοστό (12,4%)δηλώνει δεν το συρρίκνωσε.

Πίνακας 11 Συρρίκνωση του εισοδήματος λόγω πανδημίας

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	12	12.4
Λίγο	30	30.9
Αρκετά	37	38.1
Πολύ	13	13.4
Πάρα Πολύ	5	5.2
Σύνολο	97	100

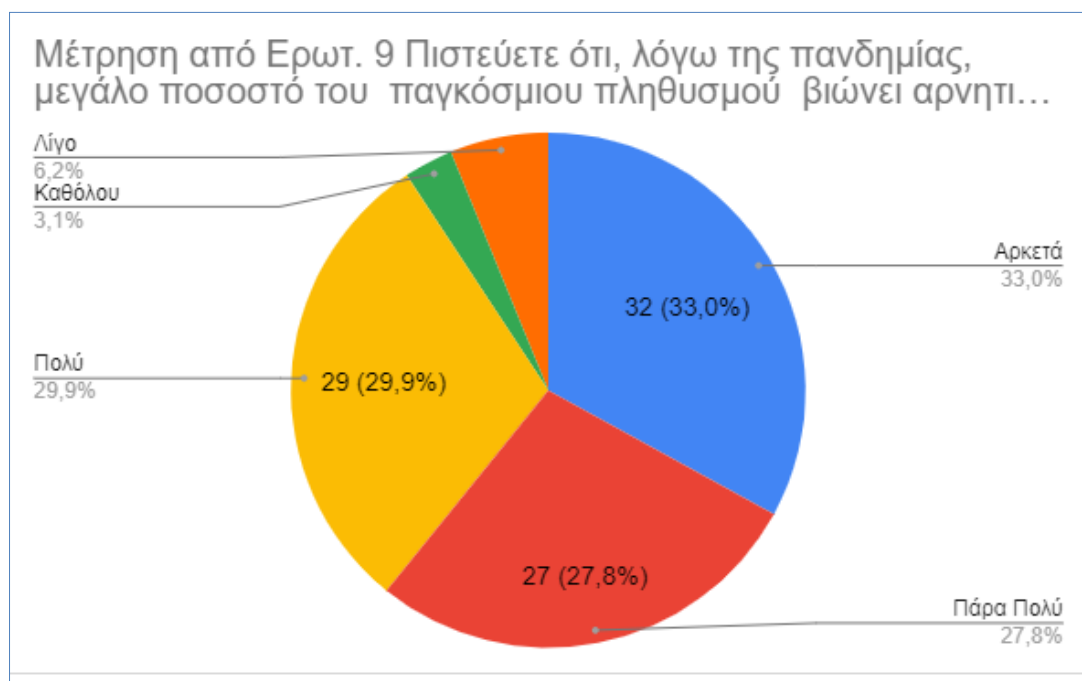
Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η πανδημία του κορονοϊού ασκεί πτωτικές πιέσεις στη συνολική αξία των συναλλαγών και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος «Αρκετά» σε μεγαλύτερο ποσοστό(47,4%) ,«Πολύ» ένα ποσοστό (27,8%), «Λίγο» ένα ποσοστό(14,4%), Πάρα Πολύ» ένα ποσοστό (7,2%),ενώ ένα ποσοστό (3,1%)απάντησε ότι δεν ασκεί «Καθόλου».

Πίνακας 12 Πρωτικές πιέσεις από την πανδημία στη συνολική αξία των συναλλαγών και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	3	3.1
Λίγο	14	14.4
Αρκετά	46	47.4
Πολύ	27	27.8
Πάρα Πολύ	7	7.2
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική Αξιολόγηση

Διάγραμμα 13 Λόγω πανδημίας, μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού βιώνει αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματά τους

Σε συνέχεια της προηγούμενης ερώτησης για τη συρρίκνωση του εισοδήματος οι ερωτώμενοι δηλώνουν ότι εξαιτίας της πανδημίας υπάρχουν αρνητικές συνέπειες στα εισοδήματά τους. Ένα ποσοστό(33%) απάντησε «Αρκετά», ένα ποσοστό (29,9%), απάντησε «Πολύ», ένα ποσοστό(27,8%) απάντησε «Πάρα Πολύ» ενώ υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό 6,2% που δηλώνει «Λίγο». Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι το μικρό μεν αλλά υπαρκτό ποσοστό ποσοστό(3,1%), απάντησε «Καθόλου».

Πίνακας 13 Λόγω πανδημίας, μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού βιώνει αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματά τους

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	3	3.1
Λίγο	6	6.2
Αρκετά	32	33
Πολύ	29	29.9
Πάρα Πολύ	7	7.2
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Οι ερωτώμενοι απάντησαν «Καθόλου» σε ποσοστό (29,9%) (27,8%), απάντησε «Αρκετά», (19,6%), απάντησε «Λίγο», (18,6%) απάντησε «Πολύ» και ένα μικρό ποσοστό απάντησε «Πάρα Πολύ» (4,1%).

Πίνακας 14 Η πανδημία είχε μεγάλη επίδραση στο εισόδημα

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	29	29.9
Λίγο	19	19.6
Αρκετά	27	27.8
Πολύ	18	18.6
Πάρα Πολύ	4	4.1
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Στην ερώτηση αν υπήρξε επίδραση λόγω της πανδημίας στην οικονομία της χώρας μας οι συμμετέχοντες απάντησαν ως εξής: Ένα μεγάλο ποσοστό (41,2%) απάντησε «Πολύ», ακολουθεί επίσης ένα μεγάλο ποσοστό (30,9%) που απάντησε «Πάρα Πολύ», «Αρκετά», απάντησε ένα ποσοστό (20,6%), και «Λίγο» απάντησε ένα ποσοστό (7,2%). Καθόλου δεν απάντησε κανένας γεγονός που δηλώνει ότι όλοι διαπίστωσαν την αρνητική επίδραση της πανδημίας στην οικονομία της χώρας.

Πίνακας 15 Η πανδημία είχε μεγάλη επίδραση στο εισόδημα

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	7	7.2
Αρκετά	20	20.6
Πολύ	40	41.2
Πάρα Πολύ	30	30,9
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Σε αυτή την ερώτηση εξετάζεται η βοήθεια των επιδομάτων στην αναστολή των πληρωμών λόγω της πανδημίας. Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα οι ερωτώμενοι, σε ποσοστό 50,5%, απάντησαν «Λίγο», ένα ποσοστό(30,9%) απάντησε «Αρκετά», ενώ σε ένα μικρότερο ποσοστό (8,2%) απάντησε «Πολύ», όπως και ένα ακόμη μικρό ποσοστό(5,2%) απάντησε «Πάρα Πολύ». Τέλος «Καθόλου», απάντησε ένα ποσοστό(5,2%).

Πίνακας 16 Επίδομα πληρωμής για την προσωρινή αναστολή της εργασίας

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	5	5.2
Λίγο	49	50.5
Αρκετά	30	30,9
Πολύ	8	8.2
Πάρα Πολύ	5	5.2
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Στον Πίνακα 17 παρουσιάζονται τα ποσοστά των απαντήσεων στην ερώτηση για το αν η οικονομία της Ελλάδας επλήγη περισσότερο από άλλες χώρες. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι παρακάτω: «Αρκετά»(41,2%),«Λίγο»(12,4%), «Πολύ»(28,9%), Πάρα Πολύ»(12,4%), «Καθόλου»(5,2%).

Πίνακας 17 Η οικονομία της Ελλάδας επλήγη περισσότερο από την οικονομία των άλλων χωρών

Κλίμακα Likert	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Καθόλου	5	5.2
Λίγο	12	12.4
Αρκετά	40	41.2
Πολύ	28	28.9
Πάρα Πολύ	12	12.4
Σύνολο	97	100

Πηγή: Εξωτερική Αξιολόγηση

Στην ερώτηση αυτή εξετάζονται οι λόγοι που οδήγησαν την οικονομία της Ελλάδας να πληγεί περισσότερο από τις άλλες χώρες. Οι λόγοι που αναφέρονται είναι οι παρακάτω: α) στην ύφεση του 2009 οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(47,4%) «Αρκετά», με ποσοστό(28,9%), «Λίγο», με ποσοστό(10,3%) «Πολύ» και «Καθόλου», ενώ με ποσοστό(3,1%) απάντησαν «Πάρα Πολύ». β) οι αλλαγές στον εργασιακό τομέα με τις καινοτομίες και την τεχνολογία οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(37,1%) «Αρκετά», με ποσοστό(38,1%), «Λίγο», με ποσοστό(9,3%) ενώ με ποσοστό(7,2%) απάντησαν «Πάρα Πολύ» γ) η αλματώδης αύξηση των δανείων οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(43,3%) «Αρκετά», με ποσοστό(27,1%), «Λίγο», με ποσοστό(22,7%) «Πολύ» ενώ με ποσοστό(5,2%) απάντησαν «Πάρα Πολύ» δ) Αδυναμία γενικότερα της αγοράς και του ιδιωτικού τομέα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μεγάλων προκλήσεων οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(43,3%) «Αρκετά», με ποσοστό(27,1%), «Λίγο», με ποσοστό(22,7%) ενώ με ποσοστό(5,2%) απάντησαν «Πάρα Πολύ»

Πίνακας 18 Οι κυριότεροι παράγοντες που έπληξαν την οικονομία της Ελλάδας

Εάν συμφωνείτε με την προηγούμενη πρόταση, πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Ποσοστό(%)
Επιδείνωση της ύφεσης που υπήρχε εξαιτίας της κρίσης του 2009	10,3%(10)	28,9% (28)	47,4(%46)	10,3% (10)	3,1% (3)	100%
Η πανδημία έχει ήδη συμβάλει στην υιοθέτηση καινοτομιών και αυξάνουν την ανεργία.	8,2% (8)	38,1% (38)	37,1% (36)	9,3% (9)	7,2% (7)	100%
Η αύξηση του χρέους, (νοικοκυριών και επιχειρήσεων και δημόσιου.	0	27,1% (27)	43,3% (42)	22,7% (22)	5,2% (5)	100%
Αδυναμία της αγοράς και του ιδιωτικού τομέα για ανταπόκριση στις προκλήσεις	3,1% (3)	27,8% (27)	46,4% (45)	14,4% (14)	8,2% (8)	100%
Μη λήψη επαρκών μέτρων από την Πολιτεία	16,5% (16)	22,7% (22)	39,2% (38)	17,5% (17)	16,5%16)	100%

Πηγή: Εξωτερική αξιολόγηση

Στην ερώτηση αυτή εξετάζονται προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Οι λόγοι που αναφέρονται είναι οι παρακάτω: α) Στις άμεσες πρωτοβουλίες ενίσχυσης των απειλούμενων τομέων, επιχειρήσεων και εργαζομένων οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(43,3% %) «Αρκετά», με

ποσοστό(23,7%), «Πολύ», με ποσοστό(21,6%)«Λίγο», ενώ με ποσοστό(9,3%)απάντησαν «Πάρα Πολύ» και «Λίγο» απάντησε ένα ποσοστό (2,1%) απάντησε β) Στην υιοθέτηση φορολογικών και αναπτυξιακών κινήτρων για δικτυώσεις, συμπράξεις και συγχωνεύσεις μικρών επιχειρήσεων οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(30,9%) «Αρκετά», με ποσοστό(26,8%), «Πολύ», με ποσοστό(25,8%) «Λίγο», με ποσοστό(10,3%)απάντησαν «Καθόλου» και τέλος ένα ποσοστό(6,2%)απάντησε Πάρα Πολύ» γ) Στην αξιοποίηση από την πλευρά των επιχειρήσεων των δυνατοτήτων τηλεργασίας και δικτυακών συναλλαγών οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(35,1%) «Αρκετά», με ποσοστό(23,7%), «Πολύ», με ποσοστό(21,6%) «Λίγο» ενώ με ποσοστό(16,5%)απάντησαν «Πάρα Πολύ» και τέλος «Καθόλου» απάντησε ένα ποσοστό(3,1%), δ) στην προώθηση νέων και ανερχόμενων τεχνολογιών, οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(35,1%) «Αρκετά», με ποσοστό(23,7%), «Πολύ» με ποσοστό(21,6%)«Λίγο» ενώ με ποσοστό(16,5%)απάντησαν «Πάρα Πολύ» και τέλος ένα μικρό ποσοστό(3,1%) απάντησε «Καθόλου», ε) Στη διαμόρφωση και εφαρμογή κατάλληλου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης και επενδύσεων α. από την Πολιτεία οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(43,3%) «Αρκετά», με ποσοστό(17,5%) «Πολύ», με ποσοστό(13,4%)«Λίγο», ενώ με ποσοστό(21,6%)απάντησαν «Πάρα Πολύ» και τέλος ένα μικρό ποσοστό(4,1%) απάντησε «Καθόλου», και β. από τους ιδιώτες επιχειρηματίες, οι ερωτώμενοι απάντησαν με ποσοστό(32%) «Αρκετά», με ποσοστό(24,7%), «Πολύ» «Λίγο», με ποσοστό(25,8%) ενώ με ποσοστό(13,4%)απάντησαν «Πάρα Πολύ» και τέλος ένα μικρό ποσοστό(4,1%) απάντησε «Καθόλου»,

Πίνακας 19 Προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας

Τι προτείνετε για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ	Ποσοστό (%)
Ενίσχυση των επιχειρήσεων και εργαζομένων	2,1% (2)	21,6% (21)	43,3% (42)	23,7% (23)	9,3% (9)	100%
Υιοθέτηση φορολογικών και αναπτυξιακών	10,3% (10)	25,8% (25)	30,9% (30)	26,8% (26)	6,2% (6)	100%
Αξιοποίηση δυνατοτήτων τηλεργασίας και δικτυακών συναλλαγών	5,2% (5)	30,9% (30)	30,9% (30)	27,8% (27)	5,2% (5)	100%
Η προώθηση νέων και ανερχόμενων τεχνολογιών	3,1% (3)	21,6% (21)	35,1% (34)	23,7% (23)	16,5% (16)	100%
Διαμόρφωση σχεδίου ανάπτυξης και επενδύσεων α) από την Πολιτεία	4,1% (4)	13,4% (13)	43,3% (42)	17,5% (17)	21,6% (21)	100%
Β) από τους ιδιώτες	4,1% (4)	25,8% (25)	32,0% (32)	24,7% (24)	13,4% (13)	100%

Κεφάλαιο 5 Ανάλυση και σχολιασμός των Ερευνητικών

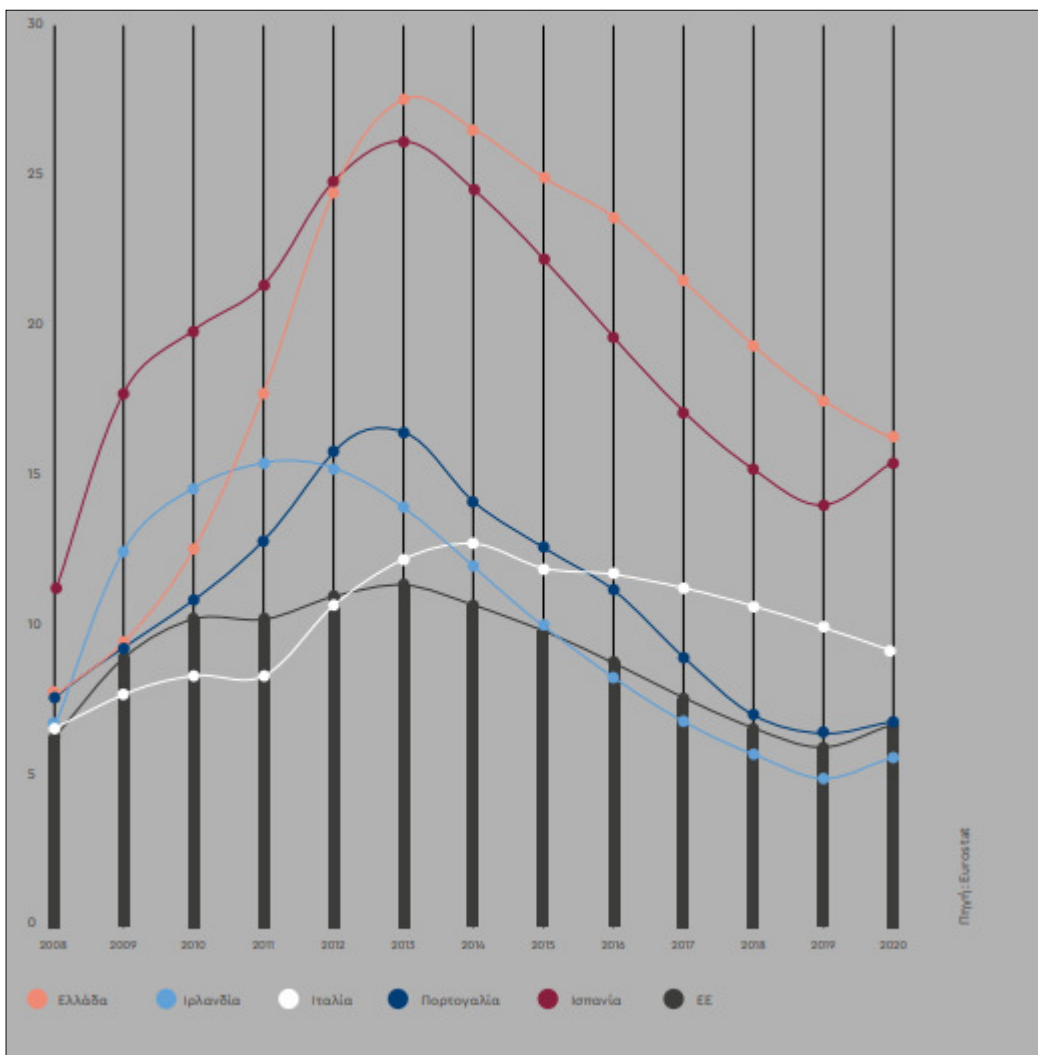
Δεδομένων

Σε αυτό το κεφάλαιο καταγράφονται τα σημαντικότερα συμπεράσματα της έρευνας σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων σε σχέση με το σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα. Η ερευνητική διαδικασία σε συνδυασμό με την θεωρητική ανασκόπηση του έδειξε τα παρακάτω ευρήματα.

5.1 Η επίδραση της πανδημίας στην ανεργία και στη συρρίκνωση του εισοδήματος

Όπως αναφέρθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο οι επιπτώσεις της πανδημίας στην αύξηση της ανεργίας ήταν πολλές. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες το μεγαλύτερο ποσοστό θεωρεί ότι η ανεργία αυξήθηκε με την πανδημία. Το ποσοστό ανεργίας της Ελλάδας αν και είχε φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα (28% το καλοκαίρι του 2013), είχε αρχίσει να μειώνεται αλλά με την εμφάνιση της πανδημίας άρχισε να ανεβαίνει, καθώς οι περιορισμοί εξαιτίας της πανδημίας επηρέασαν την αγορά εργασίας τους πρώτους μήνες του 2021. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ στις 9 Απριλίου 2020 ότι το ποσοστό ανεργίας για τον μήνα Ιανουάριο του 2020 έφτασε σε ένα μεγάλο ποσοστό ήταν 16,4%, δηλαδή σημείωσε αύξηση κατά 2,1 μονάδες συγκριτικά με τον Ιανουάριο του 2019. Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ(2021) δηλώνουν και πτώση του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο του 2020 σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του 2019 κατά 11,7%. Ο ΟΕCD(2020) καταγράφει μία μεγάλη πτώση του ΑΕΠ στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας σε 3,8% και το 2021 πτώση της τάξεως του 1,8%.

Σύμφωνα με τον ILO (2021) η εμφάνιση της πανδημίας επέφερε παγκόσμια απώλεια περίπου 255 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας το 2020, και η απώλεια σε εργατοώρες ήταν τέσσερις φορές μεγαλύτερη το 2020 συγκριτικά με την οικονομική κρίση του 2009. Οι δείκτες φτώχειας άρχισαν να ανεβαίνουν έπειτα από είκοσι χρόνια

Διάγραμμα 13 : Ανεργία στην ΕΕ το 2020

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 20 Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-2020,

Στοιχεία για το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας τον μήνα Ιανουάριο για τα έτη 2019-2020				
	2019	2020	Μεταβολή	Μεταβολή ποσοστιαία
Απασχολούμενοι	3.865.733	3.911.640	45.907	0,0119
Άνεργοι	877.810	767.320 -	110.490 -	0,1259
Οικονομικά μη ενεργοί	3.209.491	3.227.562	18.071	0,0056
Ποσοστό ανεργίας	18,5	16,4	-2,1	-0,1135

Πηγή: Ιανουάριος 2019-2020. Πηγή ΕΛΣΤΑΤ

5.2 Η πανδημία του κορονοϊού ασκεί πτωτικές πιέσεις με αποτέλεσμα τις αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματα του πληθυσμού

Οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι η πανδημία του κορονοϊού ασκεί πτωτικές πιέσεις στη συνολική αξία των συναλλαγών και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος «Αρκετά» σε μεγαλύτερο ποσοστό(47,4%) με αποτέλεσμα να σημειώνονται αρνητικές συνέπειες για τα εισοδήματά τους.

Όπως καταγράφεται στην ετήσια έκθεση ΙΜΕΓΣΕΒΕΕ 2021 στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, μετά από τέσσερα χρόνια ισοσκελισμού, προκλήθηκε ζημιά καθώς υπήρξαν μειωμένα έσοδα με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα ελλείμματα. Η ίδια επιδείνωση σημειώθηκε και στις επιχειρήσεις που μείωσαν το προσωπικό κυρίως το εξάμηνο του 2020. Η ΕΛΣΤΑΤ, αναφέρει ότι οι επιχειρήσεις του τομέα των υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης το 4ο τρίμηνο του 2020 σημειώθηκε μείωση των θέσεων εργασίας μειώθηκαν κατά 43 περίπου χιλιάδες σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019.

Τα επιτόκια καταθέσεων στην Ελλάδα βρίσκονται σε μηδενικό επίπεδο, ακολουθώντας την πορεία των επιτοκίων στην Ευρωζώνη. Η μείωση αυτή τον Ιούνιο

του 2021 είναι η πρώτη μεγάλη μείωση που σημειώθηκε μετά τον Φεβρουάριο του 2013 φτάνοντας σε επίπεδα κοντά στο 0%(VOXEU, 2019).

5.3 Η επίδραση λόγω της πανδημίας στην οικονομία της χώρας μας και στα εισοδήματα του πληθυσμού και η βοήθεια με τα επιδόματα

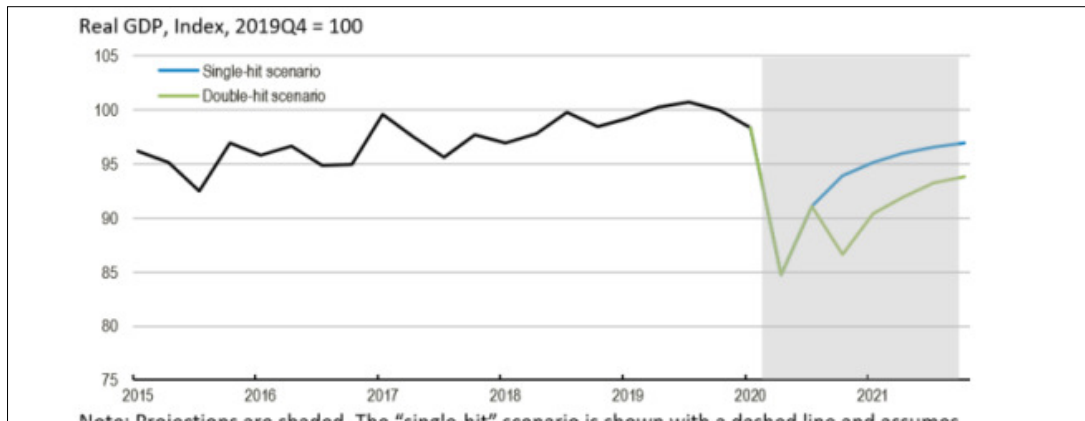
Η εμφάνιση της πανδημίας αποτέλεσε μία συγκυρία άτυχη για την Ελλάδα εφόσον μετά από δώδεκα χρόνια οικονομικής κρίσης άρχισε να διαγράφεται μία ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Η επίδραση του κοροναϊού στην οικονομία ήταν μεγάλη και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να προβεί σε αναδιαμόρφωση της δημοσιονομικής πολιτικής ώστε να στηρίξει την οικονομία. Σύμφωνα με το IMF(2021) το 14% του ΑΕΠ (24 δισεκατομμύρια ευρώ) αναφέρονταν σε εγγυήσεις δανείων, επιστρεπτές προκαταβολές, μειώσεις ενοικίων, αναβολή τακτοποίησης φορολογικών υποχρεώσεων, μείωση συντελεστών ΦΠΑ, έξοδα για τον τομέα της υγείας, αύξηση του ιατρικού προσωπικού στον τομέα υγείας αγορές νέων προϊόντων προστασίας και υγιεινής για τον covid 19, επιδόματα ανεργίας, οικονομική στήριξη σε άτομα που είχαν άμεση ανάγκη εξαιτίας της κρίσης της πανδημίας, ειδικές άδειες με αποδοχές για γονείς που τα παιδιά τους δεν πηγαίνουν σχολείο.

Σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες σε ποσοστό 50,5%, απάντησαν «Λίγο», ένα ποσοστό(30,9%) απάντησε «Αρκετά», ενώ σε ένα μικρότερο ποσοστό (8,2%) απάντησε «Πολύ», όπως και ένα ακόμη μικρό ποσοστό(5,2%) απάντησε «Πάρα Πολύ». Τέλος «Καθόλου», απάντησε ένα ποσοστό(5,2%).

5.4 Οι παράγοντες που οδήγησαν στην πτώση της οικονομίας την περίοδο της πανδημίας

Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι απάντησαν θετικά και σε μεγάλο ποσοστό ότι όλοι οι παράγοντες που αναφέρονται στην ερώτηση οδήγησαν στην πτωτική τάση της οικονομίας με αποτέλεσμα η οικονομία της Ελλάδας να πληγεί περισσότερο συγκριτικά με άλλες χώρες. Όπως προκύπτει από το δημοσίευμα της εφημερίδας efsyn στη διεύθυνση https://www.efsyn.gr/stiles/aporseis/275925_oikonomikes-synepeies-tis-pandimias (8.1.2021), όλοι αυτοί οι παράγοντες θα προκαλέσουν μεγάλες ανισότητες με αποτέλεσμα την αύξηση του χρέους και όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών. Δεν θα υπάρχει λύση πλέον σε εθνικό επίπεδο αλλά θα χρειαστεί διεθνής λύση και συνεργασία ώστε να εξομαλυνθούν όλες οι αρνητικές

συνέπειες και οι ανισότητες αλλά και ενός γενναίου κουρέματος του χρέους. Όμως και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο(2020) δηλώνει ότι οι συνέπειες της πανδημίας έφεραν μεγάλες ανισότητες επηρεάζοντας την οικονομία και ιδιαίτερα τις πιο ευάλωτες οικονομίες.

Διάγραμμα 14 Οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας στη Ελλάδα σύμφωνα με τον OECD.

Πηγή: OECD(2020)

5.5 Προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας

Στην ερώτηση αυτή εξετάζονται προτάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Οι ερωτώμενοι απάντησαν θετικά για κάθε πρόταση προκειμένου να επέλθει η ανάκαμψη της οικονομικής ζωής. Και το επιμελητήριο στηρίζει την άποψη ότι τόσο η πολιτεία όσο και οι τράπεζες πρέπει να ενισχύσουν την ελληνική οικονομία ώστε να ανακουφιστούν οι επιχειρήσεις, με τη λήψη των σωστών αποφάσεων ώστε να αναπτυχθούν ραγδαία και καινοτόμα. Η ανάγκη παροχής ρευστότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα γίνεται ακόμα πιο επιτακτική σήμερα(‘Πώς η οικονομία θα περάσει από την ανάκαμψη στην ανάπτυξη’).

Σύμφωνα με τον (Τσουλφίδη, 2021) η διεθνής οικονομία πρέπει να ανακάμψει δυναμικά και όχι με χαμηλούς ρυθμούς μετά το 2023. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δημόσιας χρηματοδότησης της βασικής έρευνας και της διεθνούς συνεργασίας, μόνο τότε θα έχουν τεθεί οι βάσεις και οι προϋποθέσεις οικονομικής

άνθησης με διάρκεια. Η «επιλογή» των νέων καινοτομιών είναι πλέον μονόδρομος και έτσι όλες οι επιχειρήσεις θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής.

Η ψηφιακή τεχνολογία έχει μετασχηματίσει την παγκόσμια οικονομία, καθώς άνοιξαν νέες αγορές και επιπλέον άλλαξε και ο τρόπος τον οποίο παράγονται προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτή η αλλαγή σίγουρα θα μεγαλώσει ως αποτέλεσμα της παρούσας κρίσης και τον τρόπο που αντιμετωπίστηκε με τις δυσκολίες μ μετακίνησης και με τον υποχρεωτικό εγκλεισμό.

Συμπεράσματα-Προτάσεις

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις της πανδημίας στο εθνικό και διεθνές επίπεδο είναι πάρα πολλές και αναφέρονται τόσο στις οικονομικές επιπτώσεις όσο και τις κοινωνικές. Οι απώλεια των θέσεων εργασίας, των μισθών και γενικότερα των εισοδημάτων των πολιτών έφερε αλλαγές στον τρόπο ζωής και συμπεριφοράς με τη δημιουργία αισθημάτων αβεβαιότητας. Η εφαρμογή δημοσιονομικών πολιτικών από την χώρα μας αλλά και από κάθε άλλη χώρα είχε ως πρώτο στόχο την α του πληθυσμού από την κοινωνική απομόνωση και την στήριξη σε οικονομικό, κοινωνικό και ψυχικό επίπεδο.

Η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μεγαλύτερη δεινή θέση συγκριτικά με το 2009 καθώς μειώθηκαν πάρα πολλές θέσεις εργασίας και οι άνεργοι πολίτες αυξήθηκαν σημαντικά. Οι αλλαγές στον τρόπο εργασίας και η διασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων ανησυχεί τον πληθυσμό.

Είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη των ικανοτήτων, στην εργασία με ασφάλεια, στα κίνητρα και την παραγωγικότητα των εργαζομένων, στη συνεργασία, στην τεχνολογική επιμόρφωσή του ώστε να λειτουργεί αποτελεσματικά.(UN,2020). Επίσης πρέπει να υπάρχουν μόνιμοι μηχανισμοί όπου καλά συντονισμένα θεσμικά πλαίσια θα είναι σε ετοιμότητα ώστε να υπάρχει γρήγορη ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και συνεπώς λιγότερες σοβαρές επιπτώσεις (UN,2020).

Η συνεργασία, η συντονισμένη προσπάθεια και η παρακολούθηση για τη σωστή κατανομή των πόρων ενισχύει τα συστήματα της οικονομίας ως απάντηση σε ταυτόχρονα πολλαπλή ανάγκη διαχείρισης κρίσεων διασφαλίζοντας την ετοιμότητα κάθε χώρας.

Βιβλιογραφία

Brinca, P., Duarte, J. B., & Faria-e-Castro, M. (2020). Measuring sectoral supply and demand shocks during COVID-19. *Frb st. louis working paper*, (2020-011).

European Parliament resolution of 25 November 2020 on the foreign policy consequences of the COVID-19 outbreak

Hall, V. G., Ferreira, V. H., Ku, T., Ierullo, M., Majchrzak-Kita, B., Chaparro, C., ... & Humar, A. (2021). Randomized trial of a third dose of mRNA-1273 vaccine in transplant recipients. *New England Journal of Medicine*, 385(13), 1244-1246.

Harris, J. L., Sunley, P., Evenhuis, E., Martin, R., Pike, A., & Harris, R. (2020). The Covid-19 crisis and manufacturing: How should national and local industrial strategies respond?. *Local Economy*, 35(4), 403-415.

Hynes, W. (2020). Systemic Resilience as a Response to Covid-19 (MigResHub Think piece No. 1).

ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition Updated estimates and analysis. 25 January 2021 ILO OECD G20 IMPACT OF COVID

Parlapani, E., Holeva, V., Voitsidis, P., Blekas, A., Gliatas, I., Porfyri, G. N., ... & Diakogiannis, I. (2020). Psychological and behavioral responses to the COVID-19 pandemic in Greece. *Frontiers in psychiatry*, 821.

Van Dorn, A., Cooney, R. E., & Sabin, M. L. (2020). COVID-19 exacerbating inequalities in the US. *Lancet (London, England)*, 395(10232), 1243.

VOXEU (2019) “The ECB’s performance during the crisis: Lessons learned”. Πρόσβαση 01/12/2021. Διαθέσιμο στο: <https://voxeu.org/article/ecb-s-performance-during-crisis>.

Zissi, A., & Chtouris, S. (2020). Η πανδημία Covid-19: Επιταχυντής των ανισοτήτων και εγκαταστάτης νέων μορφών ανισοτήτων. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 154, 65-73.

Κουσκουβέλης, Η. (1997). Λήψη Αποφάσεων. Κρίση. Διαπραγμάτευση. *Θεωρία και*.

Χαντζάρα, Κ. (2021). Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στη ζωή του πληθυσμού. Μέτρα περιορισμού της διασποράς της λοίμωξης covid 19 και παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοχή και τήρησή τους από τον πληθυσμό. Διπλωματική Εργασία. ΕΑΠ.

Δικτυακές πηγές

IMF(2021)Policy responses to COVID-19. Πρόσβαση 10/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19#G>.

Μελέτη επίδρασης του Covid-19 στις ελληνικές επιχειρήσεις & στην ελληνική οικονομία. Πρόσβαση 10/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.grant-thornton.gr/insights/article/survey-coronavirus-greek-economy-gr/>.

Πανδημίες που άλλαξαν τη ροή της Ιστορίας 2020, Μάρτιος 30'. Πρόσβαση 12/12/2021. Διαθέσιμο στο <https://www.naftemporiki.gr/story/1584431/pandimies-pou-allaksan-ti-roi-tis-istorias>.

Covid-19 Οδηγίες (2022, Φεβρουάριος 1. Πρόσβαση 20/12/2021 . Διαθέσιμο στο <https://eody.gov.gr/imerisia-ekthesi-epitirisis-covid-19-20220201>.

Covid-19: Οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία. Πρόσβαση 05/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.hellaseap.gr/covid-19>.

Παιδιά τα σιωπηλά θύματα της Πανδημίας. Πρόσβαση 12/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/society/561343432/paidia-kai-efivoi-ta-siopila-thymata-tis-pandimias/>.

Έρευνα: Διστακτικοί οι Έλληνες εργοδότες και εργαζόμενοι για την τηλεργασία. Πρόσβαση 12/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.ethnos.gr/greece/article/137405/ereynadistaktikoioiellhnesergodoteskaiergazomenoigiathnthlergasia>.

Coronavirus (COVID-19) Update: July 2, 2021. Πρόσβαση 12/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/coronavirus-covid-19-update-july-2-2021>.

Lockdown : Τηλεργασία στο 60% – Ποιες περιοχές αφορά. Πρόσβαση 05/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2021/03/04/society/lockdown-tilergasia-sto-60-poies-perioxes-afora/>.

ΚΕΠΕ: Οι επιπτώσεις του Covid-19 στην ελληνική οικονομία. Πρόσβαση 05/02/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.kepe.gr>.

Ένας χρόνος Covid-τηλεργασία: Τα οφέλη, οι προβληματισμοί των εργαζομένων. Πρόσβαση 10/01/2022. Διαθέσιμο στο <https://www.naftemporiki.gr/story/1699829/enas-xronos-covid-tilergasia-ta-ofeli-oi-problimatismoι-ton-ergazomenon>.

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο διεξάγεται στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα: «Οι αναμενόμενες οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας covid-19 σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο με βάση τα τρέχοντα δεδομένα».

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, τα δεδομένα που θα συλλεχθούν, θα αναλυθούν στατιστικά και θα χρησιμοποιηθούν για καθαρά εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, διασφαλίζοντας την εμπιστευτικότητα και την ανωνυμία, όπως επιβάλλει η ερευνητική δεοντολογία.

Σας ευχαριστώ θερμά εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Ανδρέολα Μαριέττα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ			
Ερωτ.1 Φύλο	☐ Άνδρας	☐ Γυναίκα	☐ Άλλο
Ερωτ.2. Ηλικία	☐ 18-22	☐ 23-27	☐ 28 και άνω
Ερωτ.3. Πόλη Διαμονής			
Ερωτ.4 Μηνιαίο εισόδημα	☐ κάτω από 500 ευρώ	☐ 500-700 ευρώ	☐ 701-1000 ευρώ ☐ 1001 και άνω
Ερωτ.5	Ποιες είναι οι πηγές εισοδήματος που έχετε; ☐ εργασία ☐ χαρτζιλίκι από γονείς ☐ Άλλο		
Ερωτ.6	Θεωρείτε ότι υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να είστε άνεργοι εξαιτίας της πανδημίας; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ		
Ερωτ.7	Πιστεύετε ότι λόγω της πανδημίας συρρικνώθηκε το ετήσιο πραγματικό κατά κεφαλήν παγκόσμιο ΑΕΠ;		

	☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτη.8	Πιστεύετε ότι η πανδημία του κορονοϊού ασκεί πτωτικές πιέσεις στη συνολική αξία των συναλλαγών και στην ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος που μέχρι σήμερα παρέμεναν βραχυχρόνια αμετάβλητες; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτη.9	Πιστεύετε ότι, λόγω της πανδημίας, μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού βιώνει αρνητικές επιπτώσεις στα εισοδήματά τους; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτη.10	Υπήρξε επίδραση λόγω της πανδημίας στο εισόδημά σας; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτη.11	Πιστεύετε ότι υπήρξε επίδραση λόγω της πανδημίας στην οικονομία της χώρας μας; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτ.12	Κατά τη γνώμη σας, πόσο βοήθησαν τους πολίτες τα επιδόματα προσωρινών αναστολών εργασίας εργαζομένων ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτ.13	Κατά τη γνώμη σας, πόσο βοήθησε τους πολίτες, οι οποίοι βρίσκονταν σε αναστολή σύμβασης, η αναστολή καταβολής φορολογικών δόσεων; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτ.14	Θεωρείτε ότι η οικονομία της Ελλάδας επλήγη περισσότερο από άλλες χώρες; ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτ.15	Εάν συμφωνείτε με την προηγούμενη πρόταση, πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό Α. Επιδείνωση της ύφεσης που υπήρχε εξαιτίας της κρίσης του 2009 ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ Β. Η πανδημία έχει ήδη συμβάλει στην υιοθέτηση καινοτομιών που φέρνουν μεγάλες αλλαγές στην εργασιακή διαδικασία και αυξάνουν την ανεργία. ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ Γ. Η αλματώδης αύξηση του χρέους, ιδιωτικού (νοικοκυριών και επιχειρήσεων με μια νέα γενιά «κόκκινων» δανείων) και δημόσιου. ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ Δ. Αδυναμία γενικότερα της αγοράς και του ιδιωτικού τομέα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μεγάλων προκλήσεων.

	☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ E. Μη λήψη επαρκών μέτρων από την Πολιτεία ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ
Ερωτ. 16	Τι προτείνετε για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας; A. Άμεσες πρωτοβουλίες ενίσχυσης των απειλούμενων τομέων, επιχειρήσεων και εργαζομένων. ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ B. Υιοθέτηση φορολογικών και αναπτυξιακών κινήτρων για δικτύώσεις, συμπράξεις και συγχωνεύσεις μικρών επιχειρήσεων ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ Γ. Αξιοποίηση από την πλευρά των επιχειρήσεων των δυνατοτήτων τηλεργασίας και δικτυακών συναλλαγών ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ Δ. Διαμόρφωση και εφαρμογή κατάλληλου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης και επενδύσεων α. από την Πολιτεία ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ β. από τους ιδιώτες επιχειρηματίες ☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Αρκετά ☐ Πολύ ☐ Πάρα Πολύ